

primorski

dnevnik

TRST
Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600
Tlx 460894 PD I
Fax 040/772418
GORICA
Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382-535723
Fax 0481/532958
CEDAD
Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190
Fax 0432/730462

Poština plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.200 lir - Leto XLVII. št. 26 (13.856)

Trst, četrtek, 31. januarja 1991

Obtožen je sodelovanja pri oboroženem uporu proti družbeni ureditvi in varnosti Jugoslavije

Preiskovalni sodnik JLA odredil aretacijo hrvaškega obrambnega ministra Špeglja

Hrvaška vlada odgovorila, da tega ukaza njene varnostne sile ne bodo izvršile - V izredno napetem ozračju ljudstvo preprečilo aretacijo nekega pripadnika HDZ - Ponavlja se v še hujši obliki primer Janša

BOGO SAMSA

LJUBLJANA — Po Ljubljani krožijo spet oboroženi specialci. Danes bo v Beogradu zasedanje zveznega predsedstva ob prisotnosti republiških predsedstev. Tokrat očitno v ozračju politične ocene stanja JLA, ukaza vojaškega sodnika, da se s silo »privede« hrvaški minister Špegelj in odgovora hrvaške vlade, da tega ukaza ne bodo izvršili. Ozračje se ponovno zaostrojuje.

Preiskovalni vojaški sodnik v Zagrebu je včeraj izdal daljše uradno sporočilo, v katerem govori o preiskavi proti raznim obtožencem, katere dolži, da so »sodelovali pri oboroženem uporu na področju republike Hrvaške proti družbeni ureditvi in varnosti SFRJ«, kar naj bi predstavljalo kršitev raznih členov kazenskega zakonika SFRJ. V tej zvezi so imeli v Martinom Špegeljem več tujih sestankov. Zato je bil izdan nalog, da se s pomočjo organov ministrstva za notranje zadeve Hrvaške v roku 24 ur »privede« Martin Špegelj pred preiskovalnega sodnika hrvaškega vojaškega sodišča v Zagrebu.

Na to zahtevo pa hrvaške politične stranke kakor tudi republiško javno tožilstvo poudarjajo, da vojaške aretacije civilnih oseb pomenijo neposredni napad na pravni sistem Hrvaške. Zahteva vojaškega tožilca 5. armadnega območja, naj hrvaški policaji v 24-urnem roku aretirajo oziroma pripeljejo na zaslišanje hrvaškega obrambnega ministra Martina Špeglja, pa predvsem pomeni novo zaostrovanje razmer

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

JLA vsiljuje svoj recept za rešitev krize v SFRJ

LJUBLJANA — Slovensko predsedstvo je včeraj izdalo naslednje sporočilo:

»Predsedstvo Republike Slovenije se je na današnji razširjeni seji seznanilo z dokumentom politične uprave Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo "Informacija o aktualni situaciji v svetu in naši državi in neposrednih naloga JLA". Ta dokument so po ukazu brali v poveljstvih in enotah JLA dan pred prikazovanjem filma Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo o dogodkih na Hrvaškem.

Predsedstvo Republike Slovenije se je po razpravi odločilo, da z vsebino omenjene informacije seznanji javnost.

Dokument politične uprave Zveznega sekretariata za LO povsem nedvoumno govori o ambiciji vodstva JLA, da zadrži svojo vlogo političnega dejavnika in celo razsodnika v političnem življenju Jugoslavije in da ne pristaja na zahte-

vo po depolitizaciji armade, ki so jo na Predsedstvo SFRJ kot vrhovnega poveljnika oboroženih sil že večkrat naslovili organi Slovenije in Hrvaške. To je tudi v očitnem nasprotju z javnimi izjavami najvišjih funkcionarjev in starešin Zveznega sekretariata za LO in JLA.

Za informacije je prav tako razvidno, da v nasprotju z izjavami o tem, da ZSLO in JLA dosledno spoštujeta ustavo in zakone, dejansko ravna drugače. Dokument postavlja pod vprašaj tudi pojasnilo komandanta 5. vojaškega območja o premeščanju vojakov slovenske in hrvaške narodnosti.

Predsedstvo Republike Slovenije zahteva, da se do te informacije opredeli Predsedstvo SFRJ in o svojih stališčih obvesti javnost.

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Predsednik F. Tudjman v Beogradu

ZAGREB — Hrvaški predsednik Tudjman je sinoči na tiskovni konferenci povedal, da se bo danes udeležil razširjene seje zveznega predsedstva v Beogradu. Bila so mnenja, naj ne gre: zaradi osebne varnosti in ker je razgovor samo izguba časa.

Toda že prej so se odločili za razgovore in so šli k Miloševiću in na predsedstvo, da naredijo zadnji napor za mirno rešitev vseh sporov in da preprečijo spopade. Toda propagandistična akcija z montiranimi lažnimi filmi se nadaljuje in to je prvo vprašanje, ki ga bodo preliminarno postavili.

Bela hiša odločno demantira trditve o svoji razpoložljivosti za premirje v Zalivu

Irak izsiljuje kopenski spopad

SZ ocenjuje odložitev vrha in potek zalivskega spopada

MOSKVA — V sovjetskih sredstvih javnega obveščanja še ni uradnih reakcij na odloženo vrhunsko srečanje Bush-Gorbačov, pač pa je glasnik sovjetskega predsednika Vitalij Ignatenko opozoril zlasti na zalivsko vojno in tehnične razloge okrog sporazuma o strateškem ofenzivnem orožju. Del tiska ne skriva ocene, da je v odnosih med državama vzniknilo razhajanje in nezumevanje okrog vrste vprašanj. V Pribaltiku v prvih reakcijah ugodno ocenjujejo preložitve summita.

Glasnik sovjetskega predsednika Vitalij Ignatenko je na tiskovni konferenci razgovore Aleksandra Besmertnina v Washingtonu ocenil kot tridelne. Prvi del naj bi namreč tekel o zadevah glede katerih se ZDA in SZ popolnoma strinjata. Drugi del se je nanašal na sklop vprašanj, pri katerih so stališča obeh držav zelo sorodna, a jih val vprašanj še precizirati, tretji sklep pa je zadeval vprašanja okrog katerih obstaja nesoglasje. Po besedah Ignatenka leži poglavitni razlog za preložitve summita v zalivski vojni in dejstvu, da George Bush vrhovni poveljnik ameriških oboroženih sil. Dodal je, da je okrog 5-urni razgovor s predsednikom Bushem v veliki meri zalegal. O podrobnostih ni govoril, pač pa je dodal, da se je sovjetski zunanji minister pred odhodom v ZDA izčrpno pogovarjal z Mihailom Gorbačovom, kar pomeni, da je nastopal izključno po naročilu sovjetskega predsednika.

Pravda washingtonski sestanek povzema pod naslovom »Obnovitvena dela«, v članku pa dodaje, da z njim prekrivajo svoje misli. Med razloženimi razhajanja v ocenah sovjetskega in ameriškega vodstva opozarja zlasti na zalivsko vojno in izjavo Aleksandra Besmertnina, da je namreč okrog množičnih vojaških operacij poglavitna stvaritev, čeprav SZ podpira rešitve OZN. Previdnost bi morala veljati zlasti glede nevarnosti, da vojaške operacije ne bi terjale življenj (tako iraških kot ameriških), da ne bi bila uničena iraška gospodarska infrastruktura in iraška mesta. Resolucije varnostnega sveta OZN vsega tega namreč ne predvidevajo.

Kritike v slogu, češ da SZ podpira resolucije VS OZN, toda v vojni noče sodelovati, Pravda zavrača za dejstvo, da je Moskva od vsega začetka dala vedeti, da v Zaliv lastne armade ne bo poslala.

Med pomembnimi elementi razhajanj omenja zlasti težave okrog sklepnih priprav pri podpisu sporazuma o strateškem ofenzivnem orožju, ki naj bi ga bila oba predsednika tudi podpisala ob februarjem summitu v Moskvi. Podpis bi predstavljal tudi najpomembnejši dogodek vrhunškega sestanka. Po mnenju strokovnjakov bi sicer tovrstne težave do sestanka lahko še odpravili, če bi seveda obe strani izrazili voljo, da se to res zgodi. Toda, kot kaže, takšne volje ni, piše Pravda. Hkrati opozarja, da ameriška administracija oziroma senat še ni ratificiral v Parizu podpisanega sporazuma o klasični oborožitvi. Razlog naj bi bilo nestrinjanje okrog števila vojaških enot in orožja, ki naj jih sporazum zajame. SZ namreč vztraja, da tri vojaško-morske divizije pripadajo obalni obrambi in potemtakem ne sodijo pod črko omenjenega sporazuma o klasični oborožitvi. Pri tem ne skrivajo, da je problem težji kot se je kazal na začetku.

Pravda piše, da sicer ni nujno, da bi se predčasno prepustili čezmernemu pesimizmu in dodaja, da je bilo vselej jasno, kako dvostranski odnosi nikakor ne bodo »brez oblaka«. Razhajanje, nerazumevanje in razlike so in bodo, piše glasilo CK KPSZ. »Izboljšanje sovjetsko-ameriških odnosov v minulih letih pomeni soliden temeljni kamen prihodnjega razvoja. Upamo lahko, da bo nastale razpoke mogoče odpraviti,« dodaja dopisnik glasila. Sodeč po pisanju Pravde je bil obisk Aleksandra Besmertnina v Washingtonu zastavljen tako, da bi ustavil tendenco drsenja nazaj, ki bi namreč obe državi vrnilo v čase nasprotovanja.

Pravda skopo omenja »sum okrog dogodkov v Pribaltiku«, ki jih želijo znatne sile izkoristiti kot zelo pomemben dogodek.

Da pa ni vse tako, kot trdi Pravda potrjuje včerajšnje sporočilo notranjega ministra Puga, ki je navedel, da so iz Pribaltika umaknili vse desantne enote in specialce.

M. L.

WASHINGTON, TEHERAN, BAGDAD —

Ko je ameriški predsednik Bush obljubil, da zalivska vojna ne bo novi Vietnam, se ni motil, če drugega ne, ker smo priča skoraj popolni vojaški cenzuri, tako da resnične vesti prihajajo po kapljicah v javnost. Sredstva javnega obveščanja se zato obešajo na vsako najmanjšo vest in jo razvijajo z najrazličnejšimi ugibanji. To je nedvomno botrovalo tudi včerajšnjemu nelagodju Bele hiše, ko sta po treh dneh sovjetsko-ameriških pogovorov zunanja ministra Baker in Besmertnih izdala skupno izjavo, v kateri predlagata premirje, seveda ob pogoju, da Saddam Husein obljubi, da se bo umaknil iz Kuvajta. Izjavo so takoj vsi zagrabili in jo skušali prikazati kot dokaz spremenjene ameriške politike do zalivske vojne. Ko pa je Bela hiša vedela, da so se novinarji v ocenah skupne izjave zmotili, je vsa zadeva zadobila obrise prvega razhajanja med Bushem in Bakerjem. Resničnost tega razhajanja je težko preveriti, če pa preberemo celotno izjavo in ne samo omenjenega stavka, pri tem pa še upoštevamo sovjetske težave v odnosih do arabskega sveta in svojih muslimanskih azijskih republik, lahko sklepamo, da ta izjava ne spreminja ameriške angažiranosti in končnih ciljev v Zalivu. Seveda si vsi želijo, da bi lahko preprečili nevarno stopnjevanje zalivske vojne, pri tem je zanimiv naslov »Lučka upanja za ustavitve orožja«, nad člankom vaticanskega dnevnika Osservatore Romano.

Po vsem sodeč pa je to upanje le pobožna želja, kar zgovorno priča kronika včerajšnjega dne. Irak je včeraj z motorizirano pehoto napadel savdsko obmejno mesto Kafdzi. Pentagon je več ur prikrival napad, ko pa je bilo jasno, da je bil protinapad zavezniških sil uspešen, je pričel dajati filtrirane vesti, iz katerih je razvidno, da skuša baje Irak izzvati čimprejšnji napad, ker ga stalno zavezniško letalsko bombardiranje izčrpuje. Obračun žrtev je še začasen. Poveljnik ameriških sil v Savdski Arabiji general Schwarzkopf je včeraj navedel, da je življenje

K vsem vojnim grozotam je treba nedvomno dodati tudi tragedijo beguncev, ki v teh dneh skušajo z vsemi sredstvi zapustiti Irak. Glavnina si je izbrala Jordanijo (na sliki AP), le manjši del Iran. Mednarodni rdeči križ pa je računal, da bodo begunci bežali predvsem v Iran, ker je Jordanija preveč izpostavljena, prav zato so predvsem tu poskrbel za pomoč, a kaj ko se begunci zaradi osemletne zalivske vojne bojijo Irancev in jim ne zaupajo

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

V Riminiju se bo KPI prelevila v novo Stranko demokratične levice

Dvajseti kongres komunistične partije v napetem vzdušju nevarnosti razkola

RIMINI — Deset dni po svojem 70. »rojstnem dnevu« začena KPI danes v Riminiju svoj 20. in zadnji kongres. Sedemdeset let po razcep s socialisti v Livornu in 14 mesecev potem, ko je Achille Occhetto pred bolonjskimi partizani napovedal zgodovinski »preobrat«, italijanski komunisti zaključujejo svojo dolgo pot, ki pa jo bo nadaljevala nova stranka Partito democratico della sinistra - Demokratična stranka levice. Ustanovitveno obdobje, ki se je začelo na lanskem kongresu v Bologni, se bo tako po besedah tajnika Occheta zaključilo, začela pa se bo nova faza, ki ima kot svoj veliki cilj socializem.

Na kongresu v Riminiju bodo tako kot v Bologni predstavili tri resolucije. Toda če je število resolucij nespremenjeno, pa je povsem različna pot, ki je privedla do teh treh resolucij, drugačna pa so tudi notranja »zaveznitva«. Tako v stari večini kot v stari manjšini je prišlo do določenih nasprotij in izstopov. Tako je na primer Bassolino, ki je bil v Bologni na strani Occheta, izdelal samostojno kongresno resolucijo skupaj z nekdanjima predstavnikoma fronte za »NE« Albertom Asor Roso in Mariom Frontijem.

Spremenil, se je tudi položaj znotraj fronte za »NE«. Tokrat je resolucija enotna, za njo pa stojijo Ingrao, Natta, Tortorella, Chiarante, Magri in Armando Cossutta, ki je imel na 19. kongresu KPI v Bologni samostojno resolucijo, ki so jo takrat podprli 3 odstotki delegatov.

V večini so ostali milioristi Giorgia Napolitana, ki so podprli Occhettovo resolucijo, ob tem pa so predložili tudi svoj dokument, v katerem točno na-

vajajo, v čem se s tajnikom ne strinjajo. Večinska resolucija (pred kongresom naj bi imela približno 70-odstotno podporo) poleg novega imena in simbola stranke želi predstavljati množično ljudsko stranko, ki bo istočasno demokratična in reformistična. Ima tudi točno določen politični cilj: privedla naj bi do reforme političnega sistema, kar naj bi omogočilo alternativno sedanji oblasti in zamenjavo vodilnih oblastvenih struktur. Pri tem pa PDS ne misli reformirati italijanskega političnega sistema sama, temveč je njena pozornost usmerjena predvsem k socialistom, ki pa morajo po Occhettovem mnenju »kritično oceniti izkušnje zadnjega desetletja in se odločiti za programski in politični zasuk.«

Druga kongresna resolucija si prizadeva za »ponovno ustanovitev komunistične partije« (rifundazione comunista). Podpisniki te resolucije predlagajo, da 20. kongres za novo stranko ohrani tako ime kot simbol stranke, doda naj še le napis »demokracija socializem«. Njihov cilj je prenova komunističnih izhodišč, na podlagi katerih naj bi se borili za spremembe sedanje politične in družbene stvarnosti. Toda del fronte za »NE«, predvsem krogi okrog Armada Cossutte, ne izključuje možnosti, da pride celo do razkola »da bi tako tudi komunističnim silam zagotovili možnost delovanja.«

Resolucija Antonia Bassolina se zavzema za »moderno reformatorsko in antagonistično stranko«, ki ima za cilj radikalno prenavo stare KPI, vendar pa »nasprotuje premiku na desno politične in strateške osi nove stranke.«

Na kongresu v Riminiju sodeluje 1.250 delegatov, ki so jih izvolili na 120 kongresih federacij, prisotnih pa je tudi 250 »zunanjih« delegatov, ki predstavljajo razne klube, forume in odbore za konstituanto. Brez pravice glasovanja bodo na kongresu sodelovali tudi parlamentarci KPI in komunistični člani vsedržavnih vodstev CGIL, Lega Cooperative, CNA, Confesercenti in Concoltivatori. Prisotne bodo tudi zelo številne tuje delegacije, svojo prisotnost pa so zagotovili tudi najvišji voditelji italijanskih političnih strank.

Kongres se bo začel danes popoldne, otvorila ga bo senatorka Giglia Tedesco Tatò, ki bo objavila rezultate sekijskih kongresov posameznih federacij, nato pa bo imel svoj poseg tajnik KPI Achille Occhetto, ki bo pojasnil ustanovitvena načela in osnovne programske smernice nove stranke. Jutri in v soboto bo splošna razprava, istočasno pa bo potekalo delo v raznih komisijah. V nedeljo zjutraj bo imel Occhetto svoj zaključni poseg, takoj nato pa bo sledilo glasovanje o ustanovitvi nove stranke, kasneje pa še volitve vodstva nove stranke.

Ob koncu naj še povemo, da so med delegati tudi trije slovenski predstavniki. Tamara Blažina iz Trsta zastopa večinsko Occhettovo resolucijo, senator Stojan Spetič je predstavnik druge resolucije »za ponovno ustanovitev KPI«, Darko Bratina pa na kongresu sodeluje kot »zunanji« delegat.

RADO GRUDEN

Predkongresno razčiščevanje med delegati fronte za »NE«

RIMINI — Za fronto za »NE« se je kongres začel že včeraj s sejo delegatov, na kateri so udeleženci ugotavljali, da vsebuje resolucija št. 2 (Ingrao, Tortorella, Cossutta) »dve duši in dve protislovni tezi za bodočnost stranke, ki bosta prišli na dan na kongresu.«

Na eni strani so Tortorella, Chiarante, Angius in drugi, ki so prepričani, da je še mogoče nadaljevati boj za prenavo partije. Na drugi strani pa so Cossutta, Garavini, Spetič, ki te možnosti ne vidijo in so za to prepričani, da stranki preostane samo razkol, od katerega bo prišlo že z volitvami Stranke demokratične levice. Razkolu pa bi se bilo mogoče izogniti le z ustanovitvijo federativne strukture, v kateri bi posamezne grupacije imele politično in organizacijsko avtonomijo. Ta predlog pa je Occhettova večina odločno zavrnila. Edino, kar družbi obe strani, je resolucija partije o vojni v Zalivu, to pa je očitno premalo za kakršno koli zaveznitvo. Tudi ta argument je namreč ustvaril majhna razhajanja; na to je opozoril Salvato, ki obžaluje, da so drugi dogodki izpodrinili zahtevo komunistov, da se s preiskavo ugotovi, ali je bila odločitev vlade ustavna ali ne. (G. R.)

Slovenska skupščina zahteva moratorij za služenje vojaščine

LJUBLJANA — Razpravo o varnostnem položaju v Sloveniji in Jugoslaviji so poslanci slovenske skupščine začeli na skupnem zasedanju zborov 24. januarja - takrat še pod vtisom zaostrenega položaja na Hrvaškem. Včeraj so nato sprejeli stališče in sklepe, ki niso bili prav nič »mehkejši« od tistih, ki so jih pripravili že pred slabim tednom. Med sprejetimi sklepi je gotovo najpomembnejši predlog slovenske skupščine zveznemu predsedstvu, naj razglasi moratorij za služenje vojaškega roka.

Večinsko so bili poslanci vseh zborov - na skupnem zasedanju so glasovali v vsakem zboru posebej - skoraj povsem enotni pri opredeljevanju do posameznih dopolnil. Polkovnik Milan Aksentijević, poslanec zaposlenih v oboroženih silah, je edini zagovarjal koristnost uveljevanja bojne pripravljenosti, saj je po njegovem izzvalo demobilizacijo pravojaških enot na Hrvaškem in začetek pogovorov med predstavnikoma republik. Večina razpravalcev pa ni skoparila s kritikami na račun JLA in generala Kadijevića. V razpravah na račun so bili najbolj kritični poslanci prenoviteljev in socialistične stranke.

Njegov intervju je sprožil val kritik, a tudi izraze solidarnosti Zamenjava za admiral Buracchio

RIM — Admiral Buracchia (na sliki), ki vodi italijanske pomorske sile v Zalivu, je zahteval da ga zamenjajo na funkciji, ki jo krije. Obrambno ministrstvo je zahtevo sprejelo, potem ko se je Buracchia pogovoril z obrambnim ministrom Rogonijem. Izdalo je tudi komunikate, v katerem pojasnjuje, da »admiralovo mnenje ni bilo pravilno tolmačeno, in da je novinar spregledal nekatere podrobnosti v odgovorih«. Skratka, članek v tedniku Famiglia cristiana ne odraža iskrenega pristopa do poslanstva, ki ga je izvajal admiral in do naloge, ki si jo je prevzel. Buracchia je s svoje strani pojasnil, da se je okrog njega ustvarilo vzdušje, ki onemogoča mirno in neoporečno opravljanje funkcije, ki mu je bila poverjena, za to se raje umakne.

Najnovejši italijanski »vojaško-politični« nesporazum je brž dvignil val polemik. Admiral Buracchia je tarča ogorčenih izjav in celo nizkotnih ocen, vendar je deležen tudi izrazov solidarnosti in podpore. Podtajnik obrambnega ministrstva Fassino je na primer izjavil, da italijanska vojska »takih ljudi ne potrebuje in da tako zadržanje ne sodi v slavno tradicijo mornarice«. Admiralet odločno podprl demokristjan Formigoni, češ da je povedal le golo resnico, saj vojaki niso vojni stroji. Nekatere, med temi tudi misovce, pa moti predvsem dejstvo, da je Buracchia prekladal dane odgovore. »To ni v slogu italijanskih visokih činov«, meni Rauti, medtem ko republikanci trdijo, da gre za nesprejemljiv spodrselj. Zeleni pa se sklicujejo na nekorektnost in vsiljivost poročanja novinarjev, ki se nahajajo v Zalivu.

Za predsednika ustavnega sodišča izvoljen E. Gallo

RIM — Kot je bilo predvideno, je bil Ettore Gallo izvoljen za novega predsednika ustavnega sodišča. Nasledil bo Giovanniju Consu, čigar mandat zapade 3. februarja. Gallov mandat bo zelo kratek, saj bo trajal le do 14. julija.

Ettore Gallo je bil izvoljen z večino glasov, edina bela glasovnica je bila namreč prav njegova. Z ustavnim sodstvom se ukvarja že devet let, ko mu je parlament dodelil mesto sodnika. Gallo je socialist, star je 77 let in poučuje pravo na več univerzah. Prva dolžnost, ki jo bo moral opraviti, je imenovanje podpredsednika ustavnega sodišča. Tudi v tem primeru ne bi smelo biti težav, saj je glavni kandidat Aldo Corasaniti, ki je med drugim najstarejši član ustavnega sodišča.

nadaljevanja s 1. strani - nadaljevanja s 1. strani - nadaljevanja s 1. strani

Minister Špegelj

na Hrvaškem pred jutrišnjo sejo državnega predsedstva.

Po besedah podpredsednika SFRJ Stjepana Mesića, Hrvaška ne namerala ne odpoklicati ne aretirati svojega obrambnega ministra. Znani odvetnik Slobodan Budak pa dodaja, da ima po razglasitvi ustave Hrvaška svoj pravi sistem, v katerega se vojska ne more vmešavati. V tem primeru pa ni niti znano, kakaj naj bi ministra Špeglja pripeljali na vojaško zaslišanje.

Hrvaški obrambni minister Martin Špegelj je govoril v terek zvečer po hrvaški televiziji in temeljito pojasnil ozadje in namene znane propagandistične oddaje, ki sta jo sestavila vojaška obveščevalna služba in filmski odsek JLA. Minister trdi, da gre za grob ponaredek, da je oddaja lažniva in da je sestavni del propagandistične obveščevalne vojne, ki ustvarja napetost v Jugoslaviji. Odločno je zanikal groznje, ki naj bi jih izrekel in trdi, da gre za montirane posnetke. Hrvaška televizija je po oddaji izdelala svojevrstno »šalo«, ko so občutno bolje in prepričljivo podložili pod posnetke povsem drugo besedilo, ki se ne nanaša na »kalašnikove« temveč na namišljeno gradnjo hiše, nabavo gradbenega materiala, tovarnjake in podobne zadeve.

V tej dokumentarni oddaji je Špegelj odločno zavrnil ostavko in zagotovil, da bo še nadalje skrbel za varnost hrvaškega naroda.

Do zapletov pa je prišlo tudi včeraj, ko je vojaško sodišče zahtevalo aretacijo še enega hrvaškega predstavnika HDZ. Uprli so se ljudje in po raznih peripetijah aretacije niso dovolili.

Hrvaški javni tožilec je v terek zahteval od vojaških oblasti, da se celotni postopek proti civilnim osebam vodi pred civilnim sodiščem. Včeraj pa je zvezni javni tožilec izjavil, da so za zločin oboroženega upora pristojni vojaško sodišče in sodni organi. To pa pomeni popolno tajnost sojenja, sojenje za zaprtimi vrati, odsotnost civilne obrambe, skratka v mirnem času sodišče, ki je povsem v rokah armade in oficirskega sestava: članov ZK - Stranke za Jugoslavijo. Civilne oblasti lah-

ko pri vsem tem sodelujejo samo tako, da po nalogu vojaških oblasti aretirajo civiliste in jih privedejo v kasarne. Nekdo je že napisal, da vse zelo spominja na slovenski proces proti četverici, samo da je bil takrat pred vojaškim sodiščem bodoči slovenski obrambni minister, tokrat pa naj bi se znašel sedanji hrvaški obrambni minister.

Včeraj je bila v Sloveniji delegacija Črne gore. Po uradnih izjavah in po skupnem poročilu so bili razgovori prijateljski, prispevali naj bi k izboljšanju medsebojnih odnosov. Skupno je stališče, da je treba stvari in jugoslovansko krizo reševati na miren in demokratičen način. Toda za Kučana je na tiskovni konferenci miren način pač miren, za Bulatovića pa je stvar JLA, ker je njen poseg tudi oborožen, če je v skladu z ustavo in zakonom, lahko izrazito human, tudi če je z orožjem obrnjen proti lastnim državljanom. Osnovna razlika pa je seveda: za Bulatovića je osnova v dogovoru narodov, za Slovenijo pa so suverene republike.

Recept JLA

V prvem poglavju »informacija« politične uprave JLA obravnava mednarodni položaj, pri čemer izhaja predvsem iz situacije v ZSSR, kjer »se je ustavil proces dezintegracije te velike dežele«. Naraščajo in krepijo se sile, ki so za ohranitev zvezne države in njenih institucij. V teh dneh sprejemamo tudi odločne ukrepe za preprečevanje separatističnih tendenc. Angažirali so tudi sovjetsko armado.

Tudi v Juoslaviji socializem ni do kraja na kolienih. Jugoslavija je v prvem udaru protikomunistične histerije plačala veliko ceno, toda ohranjeni so stvarni izgledi, da se ohrani Jugoslavijo kot federativno in socialistično skupnost.

Poročilo nato obravnava dogodke v Perzijskem zalivu, češ da se ne odvijajo po prvotnih ocenah Zapada. Amerika je in virih cenene energije gradila svojo celotno civilizacijo in to je njen bistveni razlog, da je prišla v Perzijski zaliv.

»Scenaristi z Zapada« so rušili komunizem in socializem, kar je bil njihov osnovni cilj. Ni pa uspelo jim porušiti komunizem v nobeni deželi, kjer je bil avtohton. Zaradi tega sedaj iščejo nove načine napada.

Prav zato pa tako srdito napadajo Jugoslavijo, ker bi to bila prva država, kjer bi komunizem padel, čeprav je bil izviren. Zato bodo predvsem skušali zrušiti komunizem v ohih republikah, kjer so ostali na oblasti in komuniste v federaciji. V protijugoslovanski aktivnosti je v prvi vrsti angažirana Madžarska.

Drugo poglavje obravnava že vidno perspektivo izhoda in naloge, ki jih je treba izvršiti.

1. Treba je izvajati gospodarsko reformo, tako da se zagotovi stabilne in zagotovljene vire finansiranja federacije in še posebej JLA. Reforma je treba izvajati postopno, da se prepreči gospodarsko katastrofo.

2. Treba je zagotoviti delovanje federacije kot države. V kolikor bi se nadaljevala politika izvršenih dejstev, se bo težko izogniti prelivanju krvi. V razpravi o bodočnosti Jugoslavije se mora angažirati celoten armadni sestav: JLA kot ustanova in vojniki kot državljani. Jugoslavija lahko obstaja edino kot država, konfederacija ni država.

Treba je narediti vse, da postane »Savez komunista - Pokret za Jugoslavijo« glavna politična sila jugoslovanskega prostora in središče za zbiranje levih političnih strank in organizacij. Pripadniki armade imajo svoje naloge pri vseh teh dosedaj navedenih nalogah.

Osnovna in neposredna naloga armade pa je ustvarjanje pogojev za funkcioniranje federalne države in likvidacijo »prebojev«, ki so bili narejeni proti »jedinstvu« z ustanavljanjem paravojaških organizacij.

V nadaljevanju citirajo ukaz predsedstva SFRJ in pravijo, da se je pričel izvrševati in da bodo razorožili vse te formacije. V tem okviru pa je treba posvetiti posebno pozornost visoki bojni sposobnosti enot JLA.

Še posebej so velike naloge v sferi krepitve enotnosti pri teritorialni obrambi na Hrvaškem in v Sloveniji. V

Sloveniji je do kraja treba izvesti stališča o regrutih. Del regrutov iz Hrvaške in Slovenije bodo premestili v druge predele države in ugotovili odgovornost, ker se vojaški načrt ni izvajal.

Starešine se morajo zavedati, da se morajo uporno boriti za integriteto in enotnost poveljniškega kadra, kar je pogoj za izvrševanje ustavnih obvez. Armada mora ostati čvrsta in vztrajati pri svojih dolžnostih.

Zadnje poglavje je posvečeno ustanavljanju in krepitvi Zveze komunistov - Gibanja za Jugoslavijo. Taka socialistična stranka je pogoj za obstoj federativne Jugoslavije, za ohranitev enotnosti in integritete armade. Pri tem je še posebej važno, da se prepreči vrivanje »pete kolone« v vrste Zveze komunistov - Gibanja za Jugoslavijo.

K vsemu temu komentar ni potreben, saj so stvari na dlani. Očitno gre za politično platformo vojnega puča, ki naj bi skupaj z republikami, v katerih se je obdržala komunistična oblast in skupaj s komunisti v federaciji ter sicer redkimi toda preverjenimi komunisti po ostalih republikah ponovno vzpostavili realsocialistični sistem skupaj s podobnimi silami in Sovjetski zvezi, s katerimi so očitno tesno povezani.

V terek popoldne bo v Ljubljani prvo uradno zborovanje, ustanovni kongres Zveze komunistov - Gibanja za Jugoslavijo, katerega člani so predvsem pripadniki JLA. (B. S.)

Irak izsiljuje

izgubilo 12 ameriških vojakov in ne 20, kot so prvotno navajali, še vedno pa ni znano koliko mrtvih so utrpeli savdske in katarske sile. Glede iraških izgub je Schwarzkopf navedel, da so bile »izredno težke«. Ameriški general pa je na včerajšnji tiskovni konferenci novinarjem prvič pokazal posnetke in ne običajne črteže in risbe, ki dokazujejo, da postaja letalska ofenziva vedno bolj uspešna. Po njegovih besedah bi se skoraj dalo sklepati, da je Irak pred zlomom, a sodeč po dosedanjih

izkušnjah bi bile take trditve nedvomno preuranjene. Vsekakor pa je lahko vsakomur jasno, da je oskrba iraške vojske pod takim množičnim bombardiranjem skoraj nemogoče ali vsaj do skrajnosti težka. To potrjujejo tudi izjave iraških vojnih ujetnikov in pričevanja pilotov, ki trdijo, da je iraška protiletalska obramba iz dneva v dan bolj šibka, tako da včeraj zavezniški vključno z Italijani niso imeli izgub.

Pentagon pa še vedno ni dal zadovoljivega in sprejemljivega odgovora za neprestani beg iraških letal na iransko ozemlje. Včeraj je v terek iranske ozemelske vode zbežala tudi neka iraška vojna ladja, ki so jo zavezniška letala težko poškodovale. Iran se je tudi včeraj na vse kripilje trudil, da bi dokazal svojo nevtralnost in odvrnil od tajnem sporazumu med Bagdadom in Teheranom. Iranski veleposlanik pri Združenih narodih Kamal Hanrazi je včeraj ponovil, da so vsi piloti in mornarji za Iran do trajanja sporazuma vojni ujetniki. Prav tako je odvrnil trditve o verskem značaju zalivske vojne. Da pa bi ovrgli še zadnji dvom, je duhovni vodja iranske islamske revolucije ajatulah Hamenei napovedal, da bo prihodnji petek »dan solidarnosti z iraškimi muslimani, ki jih tepta Sadamovo despotstvo«.

Ob vsem tem pa je še najbolj zanimivo, da prebeg letal na iransko ozemlje še najmanj skrbi Izraelce. Bržkone jim je mosad posredoval točneje vesti kot CIA Americanom. Izraelce bolj skrbijo Sadamove groznje o kebolničnem in biološkem napadu. Po daljšem zatišju, ko pi bilo v Izraelu ponovno od njih preplahov, pa Izrael ponovno od kriva palestinsko vprašanje. Včeraj so palestinski raketometalci obstreljevali Libanonu. Izrael se je tokrat omejil na topniški odgovor, ki je povzročil skopiranje samo gmotno škodo, ker so se silisti v tem območju dobesedno izpraznile. Izraelska protivojevovalna služba pa je včeraj aretirala zmernega palestinskega voditelja Sarija Nussejbo, ki ga obtožujejo, da je vohunil za Bagdad.

Seja izvršnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze

Odločen NE krnjenju narodnostnih pravic

GORICA — SKGZ odločno nasprotuje težnjam, da bi z oblikovanjem se zakonom o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti zniževali raven pravic, ki jih Slovenci v Italiji ponekod že uživajo. Tako je bilo poudarjeno na seji izvršnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze, ki se je sestala v ponedeljek v Gorici. IO je med raznimi vprašanji na dnevnem redu namenil veliko pozornost pismu, s katerim je minister za notranje zadeve Scotti odgovoril nabrežinskemu županu Locchiju glede možnosti uvajanja samo italijanskih izkaznic v tej občini. Obenem pa je bila ocena raztegnjena tudi na nedavno razsodbo Državnega sveta, ki je zavrnil priziv tržaške Pokrajine in onemogočil slovenskim svetovalcem, da bi v pokrajinskem svetu uporabljali materin jezik.

Izvršni odbor je poudaril, da je pismo notranjega ministra Scottija pozitivno, kjer ugotavlja, da ni nobene pravne osnove, ki bi omogočala uvedbo enojezičnih, samo italijanskih izkaznic v devinsko-nabrežinski občini. Povsem negativno pa je v tistem delu, v katerem pravi, da bi z zaščitnim zakonom lahko uvedli možnost opcije med enojezičnimi italijanskimi in sedaj veljavni dvojezičnimi izkaznicami. Če bi tako stališče prodrlo, bi z zakonom za zaščito narodnostne skupnosti znižali raven pravic, ki so bile za slovenski jezik ponekod že v veljavi. In to ni sprejemljivo. SKGZ zato ostro nasprotuje vsem težnjam v tej smeri.

Izhajajoč iz problema dvojezičnih izkaznic, ki je izzval krizo v devinsko-nabrežinski občini, je izvršni odbor SKGZ poudaril potrebo, da se na vsem narodnostno mešanem območju spodbuja sožitje in dobre odnose med italijanskim in slovenskim prebivalstvom. Sožitje je temelj vsestranskega družbenega in političnega razvoja, zato je po oceni SKGZ potrebno, da se tudi sile, ki upravljajo krajevne ustanove na narodnostno mešanem območju, obvežejo za spoštovanje te vrednote in se zavzemajo za njeno uveljavitev.

Na seji, ki so se je udeležili tudi predstavniki množičnih članic SKGZ, je predsednik Klavdij Palčič

poročal o srečanjih, ki so jih predstavniki IO imeli s političnimi strankami in družbenimi organizacijami. Doslej so se sešli s SSK in s slovensko komisijo KPI, v kratkem pa se bodo srečali s slovensko komisijo PSI, s kulturnimi društvi videmske pokrajine in s Svetom slovenskih organizacij. Na teh srečanjih je SKGZ načela in namerava načeti vprašanje skupnih problemov, predvsem pa izboljšanje predstavnosti in skupnega nastopanja tako v odnosu do matične Slovenije kot tudi v odnosu do italijanskih oblasti zlasti glede postopka in vsebine zaščitnega zakona in uresničevanja določil zakona o obmejnih območjih, predvsem pa tistega člena, ki predvideva finančna sredstva za podporo kulturnim in drugim dejavnostim slovenske narodnostne skupnosti.

V razpravi, ki se je razvila ob tem vprašanju, je bilo poudarjeno, da bo v prehodni situaciji, v kateri se nahajamo, potrebno poiskati podporo vseh merodajnih dejavnikov, ki jim je do ohranitve in razvoja naše skupnosti, da se takoj omogoči finančna podpora iz omejenega zakona. Obenem pa je bil poudarjen pomen dejstva, da je tudi nova oblast v Sloveniji potrdila važnost in nezamenljivo vlogo SKGZ za ohranjanje in razvoj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Ob konkretnih krajevnih problemih pa je na seji IO nujno odjeknilo dramatično mednarodno dogajanje, ki smo mu pričali v teh dneh. Ob vojni v Zlivi, je bilo poudarjeno, smo tudi kot ljudje, ki bi radi živeli v miru, neposredno prizadeti. Zaradi tega je bila izražena želja, da bi bili čimprej uresničeni vsi pogoji za vzpostavitev miru.

Izvršni odbor je tudi izrazil svojo globoko zaskrbljenost zaradi dogajanja v Jugoslaviji. Če bi bilo prišlo do najhujšega, bi bili Slovenci v Italiji kot del slovenskega naroda tudi neposredno prizadeti. Zaradi tega je IO izrazil željo, da bi jugoslovanski narodi in narodnosti znali v miroljubnem in treznem dialogu premostiti spore in poiskati rešitve, ki naj zajamčijo demokracijo in resnične enakopravne odnose.

Mauro Guidotti postal novi generalni direktor zavarovalnice Tržaški Noricum v prvem letu natančno zadel zastavljene cilje

Generalni direktor tržaške zavarovalnice Noricum Giorgio Attemi se poslavlja in odhaja v Španijo, kjer bo prevzel novo službeno dolžnost v okviru grupe Unipol Assicurazioni, ki je ustanovila v Bilbau mešani delniški družbi Seguros Lagun Aro in Seguros Lagun Aro Vida. V Trstu ga nasledi Mauro Guidotti, s katerim smo se kajpak tudi dolžnostno porazgovorili.

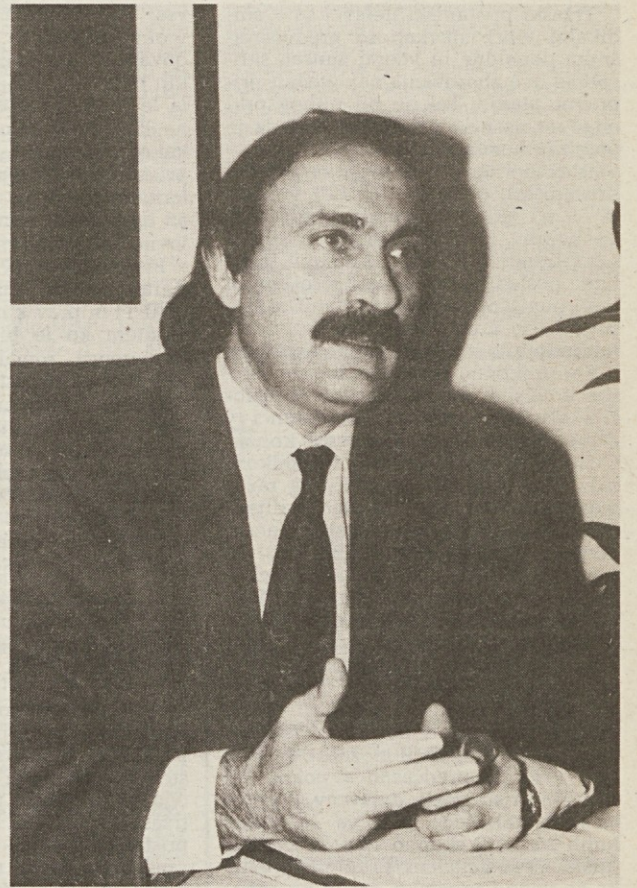
Mauro Guidotti je bil v zadnjem letu komercialni direktor Unipola za srednjo in severno Italijo, se pravi za območje, ki se razteza od vključno Emilije-Romagne, Toskane in Ligurije pa prek Piemonta in Lombardije vse do Triveneta z Venetom, Furlanijo in Julijsko krajino in na katerega odpade več kot 55% vseh zbranih premij te grupe. V prejšnjih petih letih pa je bil generalni direktor agencije Unipol v Parmii (15 milijard lir portfelja).

»Kako ocenjujete dozdajšnje dejavnost Noricum, ki pravzaprav še ni prižgal prve jubilejne svečke?« »Dosegel je vse zastavljene cilje tako glede obsega vnovčenih premij kakor glede teritorialne organiziranosti.«

»Kako pa letos?« »Zdaj bomo vložili vse sile v uresničitev strateških smernic, ki smo jih zarisali lani, tako bo treba bolj opredeliti vlogo oziroma mesto, ki naj ga Noricum prevzame v okviru zavarovalništva v Italiji.« »Kaj to natančneje pomeni?« »To pomeni realizacijo predvsem treh ciljev: prvič, vtisniti Noricum v življenjski značilnosti, ki naj ga razlikuje od Unipola, da pride še bolj do izraza naša teritorialno-pristojnostna izbira, ki zajema, kot rečeno, srednjo in severno Italijo; drugič, čim globlji prodor v jedro slovenske narodnostne skupnosti, kajti Noricum je nastal s tem namenom, in jaz to zdaj vnovič odločno potrjujem, da postane zavarovalnica vseh tu živčih Slovencev ne glede na razlike, ki so lahko med njimi — prav zaradi tega pa smo za sedež tudi izbrali Trst; in tretjič, v to mesto smo prišli tudi zaradi tega, ker bi se moralo razviti v pravo mitteevropsko osrčje oziroma pomeniti srednjeevropska vrata v svet, zlasti na evropski vzhod, vse to pa mimo izjemne važnosti, ki jo bo imel načrtovani off shore. Noricum mora izkoristiti vrenje, ki označuje te kraje in bližnja območja, izkoristiti mora vse novosti, ki se dogajajo v vzhodnoevropskih državah in ki imajo seveda posebne značilnosti ter ponujajo temu predelu izrecne možnosti razvoja na podlagi rasti mednarodnega sodelovanja. Pa še nekaj. Govoril sem o Slovcih: lani smo napovedali izdajo zavarovalnih polic tudi v slovenskem jeziku; no, zdaj vam lahko zagotovim, da bomo spomladi že imeli police z italijanskim in slovenskim besedilom.«

»Omenili ste off shore, ki ga predvideva državni zakon za razvoj gospodarskega sodelovanja z vzhodnim zaledjem tja do Sovjetske zveze.« »Off shore bo izrednega pomena, seveda pa gre zadevo šele razčistiti. Zaenkrat imamo okvirni zakon in videli bomo, kaj bo zapisano v dekretih o njegovem izvajanju. V proces se bo morala vsekakor odločno vključiti, vendar s prožnim korakom in ne z gozdarji, ker tu naokoli ne manjka konkurence. Če hočeš prodrati v neko stvarnost, jo moraš dobro poznati, to pa pomeni, da se moramo kar najgloblje seznaniti s tukajšnje družbeno-gospodarsko resničnostjo in doumeti njen utrip.«

»Kakšna je razlika med strategijo, ki jo ubirate znotraj države, in strategijo, ki je uglasena na potrebe in zahteve teh krajev oziroma bližnjega evropskega zaledja?« »V srednjih in severnih predelih države velja naša pozornost pre-

Mauro Guidotti

(Foto M. Magajna)

težno malim in srednje velikim podjetjem ter samostojnim poklicem. Na ta način nabrano znanje, ta know-how želimo s pridom izkoristiti v odnosih z novo stvarnostjo; skratka, želimo dati pravilen tehničen odgovor na vprašanja, ki se nam zastavljajo ob spremembah na vzhodu in ob njegovem osvajanju tržne logike.«

»Pred časom ste navezali tvoren odnos s ljubljanskim Triglavom, ki poseduje 5% vašega delniškega paketa.« »Tako je, in zdaj nameravamo to sodelovanje polagoma seveda raztegniti. Še tole bi rad pojasnil: naša zavarovalniška dejavnost je, kot veste, raznolika, bavimo se tudi s civilnim avtomobilskim zavarovanjem nasproti tretjim, s čimer pa imajo vse zavarovalnice v Italiji zgubo. No, naša politika je takšna, da ponudbo prilagajamo krajem oziroma območjem, ali bolje, njihovim družbenim in siceršnjim značilnostim. Gre za diferencirano ponudbo z ozirom na teritorialno diferenciacijo. Tako bomo prevzemali v tem severovzhodnem delu Italije vse vrste zavarovalnega rizika, vtem ko se ravnamo drugje po načelu selekcije.«

Razgovor zapisal
F. DRAGO GAŠPERLIN

Kriza na deželi: v ponedeljek spet srečanje KD-PSI

VIDEM — Dialog ni bil prekinjen, vendar pot do dogovora ne bo lahka. Predstavniki socialistične stranke in kršćanske demokracije, ki so se včeraj sestali v Vidmu, da bi razčistili medsebojne odnose in preverili, ali je še možno sodelovanje v večini, ki podpira Biasuttijevo vladno, so se razšli po skoraj osemurnih pogovorih, ne da bi našli skupnega jezika. Dialog pa ni bil pretrgan, ker se bodo pogovori nadaljevali v ponedeljek. Vprašanje pa je, ali bodo čez nekaj dni rešeni vsi sporni problemi. Nekateri od udeležencev srečanja so namreč imeli vtis, da bo potrebno še precej časa, preden se bo za Biasuttijevo vladno obzorje zjasnilo.

Eden od vzrokov spora med PSI in KD so tako imenovane anomalije v koalicijskih, ki upravljajo nekatere krajevne uprave. Socialisti zlasti zahtevajo KD večini s komunisti, ki sta bili oblikovani v Tržiču in v Cordenonu. Prejšnji teden je deželno vodstvo PSI skoraj soglasno odobrilo poročilo sekretarja Zanfagninija, ki je postavil KD dve osnovni zahtevi: potrditev bistvenosti odnosa PSI-KD v okviru sedanje deželne večine in prizadevanje za premostitev »anomalijske« v Tržiču in Cordenonu.

Te zahteve je socialistično predstavnštvo ponovilo tudi včeraj na videmskem sestanku. Kaže, da so bili odgovori KD z načelnega vidika v soglasju s stališči PSI, kar je pred nekaj dnevi poudaril tudi predsednik deželne vlade Biasutti. Vendar očitno demokršćanski odgovori in volji prepričljivi in ni bilo mogoče niti oblikovati osnutka skupnega dokumenta. Najbrž ima stranka resnih večine precej težav v odnosu s političnimi meseci, ki so se zaostriili v struju privolila v izvolitev Zanfagninija za videmskega župana.

Očitno pa je tudi, da si nobena od dveh strank v sedanjem zapletenem trenutku ne želi krize. Tudi to je najbrž botrovalo k sklepu, da se pogovori nadaljujejo.

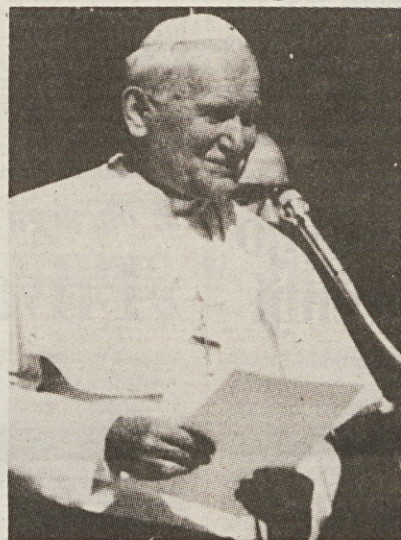
Papež Janez Pavel II. obiše tudi Furlanijo-Julijsko krajino

TRST — Papež Janez Pavel II. bo obiskal spomladi prihodnjega leta deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Verjetno bo to takoj po veliki noči in sicer v dneh med 24. in 26. aprilom. Tako se vsaj glasi neuradna napoved, ki je prišla naravnost iz Vatikana in ki naj bi jo potrdil tržaški nadškof msgr. Lorenzo Bellomi na današnji opoldanski tiskovni konferenci v škofijski palači.

Škofje in verske skupnosti se že dolgo zavzemajo, da bi Janez Wojtyla vendarle prišel v edino italijansko deželo, ki je še ni uradno obiskal, ta prizadevanja pa so spremljale tudi občasne polemike. Kaže, da je obisk potrdil sam papež na nedavnem snidenju s škofi iz naše dežele, katerim je naglasil, da trivenetsko cerkveno občestvo zavezuje evangelično izpričevanje človekoljublja, saj deluje na območju, kjer se živo prepletajo različni narodi in ljudstva in ki ga označuje etnična, jezikovna ter kulturna pluralnost.

Poglavar katoliške Cerkve naj bi obšel vse štiri pokrajine, posebno pozornost pa posvetil seveda Ogleju. Obisk bo pomenljiv tudi zaradi tega, ker mejijo ti kraji z Jugoslavijo oziroma Slovenijo, od koder je prejel papež že večkrat prošnjo, naj bi jih obiskal.

Zadnji papež, ki se je mudil v Furlaniji-Julijski krajini, je bil Pavel VI. in sicer dne 13. septembra 1972.

Jezikovne pravice Slovencev v Italiji na razstavi v Kazini

LJUBLJANA — V avli Kazine v Ljubljani so včeraj dopoldne odprli razstavo z naslovom "Jezikovne pravice Slovencev v Italiji". Z razstavo se spominjajo petinšestdesetletnice ustanovitve Manjšinskega inštituta v Ljubljani, katerega naslednik je Inštitut za narodnostna vprašanja.

Razstava je pravzaprav delo samotnega borca za pravice Slovencev iz Trsta, prof. Sama Pahorja; je pregled rezultatov njegovega boja za dvojezičnost z oblastmi italijanske države.

Sam prof. Samo Pahor je ob otvoritvi razstave dejal, da ga imajo v Trstu za ekstremista,

vendar pa je mnenja, da je prav nasprotno, da je konservativist. Bori se namreč samo za stare stvari - za praktično uveljavljanje mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947, za uveljavljanje Posebnega statuta o rabi slovenskega jezika iz leta 1954, za uveljavljanje jugoslovansko-italijanske pogodbe iz leta 1975 in za uveljavljanje vseh drugih predpisov.

Tako je torej na strani zakona on in ne italijanska država, ki poizkuša ves čas izpodbijati pravice Slovencev v Italiji, kakor so bile določene v mednarodnih in drugih pogodbah.

Pred odprtjem Agriesta 1991

VIDEM — Pojutrišnjem, 2. februarja, ob 11. uri bo kmetijski minister Saccomandi odprl na videmskem sejmišču v Torreanu di Martignacco 26. razstavo strojev in opreme za kmetijstvo ter kmetijskih pridelkov z naslovom Agriest 1991.

Razstavo finansirajo kmečke in obrtne posojilnice iz vse Furlanije-Juljske krajine, na njej pa bo sodelovalo 280 razstavljalcev, to je 30 več kakor v lanskem letu. Na razstavnici površini približno 30.000 kvadratnih metrov, od katerih jih bo 20.000 na pokritem, bo na ogled vse, kar je najnovejšega na tehnološkem področju, kakor tudi kemikalije, semena, strokovna literatura, živinorejski proizvodi, rastlinjaki pa še vse potrebno za sodobno kmečko arhitekturo.

Razstava bo trajala do 10. februarja.

Napetost na meji z Avstrijo še raste

RIM — Minister Carlo Bernini je podaljšal do 30. aprila veljavnost začasnih navodil, ki urejujejo izdajanje dovoljenj za avtoprevoz na račun tretjih - navodila bi morala zapasti ravno danes. Za to se je minister odločil v pričakovanju dokončnega preustroja avtoprevozniškega sistema v Italiji.

Z druge strani pa se napetost med tovornjakarji na meji z Avstrijo iz dneva v dan bolj zaostrojuje. Včeraj popoldne se je izčrpal kontingent 570 dovolilnic za tranzit čez avstrijsko ozemlje, ki jih izdaja dunajska vlada vsak dan; zaradi tega je nastala na italijanski strani brenerskega prelaza šestkilometrski kolona, saj vozniki niso mogli čez mejo. Kljub mrazu je vzdušje znosno, toda potrpljenje bo marsikomu kaj kmalu pošlo. To se bo zgodilo bržkone še prej pri Koko-vm, kjer so gostišča in sanitarije bolj oddaljene.

Nastale razmere so narekovale zastopnikom mednarodnih avtoprevoznikov v Furlaniji sklic generalne skupščine, ki bo v soboto ob 9.30 na veronjskem Quadrante Europa. Na skupščino pridejo vsi, ki so včlanjeni v sledečih organizacijah: Assindustria, Associazione piccole industrie, Confartigianato in CNA. Proučili bodo, kaj ukreniti, če ne pride v dogljednem času do dokončne izgladitve italijansko-avstrijskega spora glede urejanja čezmejnega tovornega prometa, ki traja, kakor vemo, že lepo število mesecev.

V Pordenonu 8. Samulegno

PORDENON — Od jutri do 5. februarja bo na pordenonskem sejmišču 8. salon strojev, orodja in opreme za lesnopredelovalne obrate Samulegno, ki se odvija vsako drugo leto. Odprla ga bo podtajnik za trgovino in obrt Guglielmo Castagnetti. Na površini 25.000 kv. metrov bo prisotnih 150 razstavljalcev v zastopstvu 250 italijanskih proizvajalcev, pričakujejo pa obisk kakšnih 15.000 specializiranih operaterjev. V vsem Trivenetu je zaposlenih na tem področju 75.000 ljudi.

Med razstavo bodo na sporedu štiri zasedanja, na katerih bodo razpravljali med drugim o upravljanju tehnoloških inovacij, o odstranjevanju industrijskih odpadkov in odpad, o energetskem varčevanju in o izdajanju potrdilnic glede kakovostnega standarda, kakor bo to zahtevalo združeno evropsko tržišče po letu 1992.

Namesto 134 je bilo odobrenih le 55 predčasnih upokojitev

Protest tržaških pristaniških delavcev zaradi neustreznih ministrskih ukrepov

Tržaški pristaniški delavci so v sindikalni vihri: stavkali so predvčerajšnjim popoldne in včeraj zjutraj, sklicali so dve zborovanji, napovedali pripravno stanje. Tak je bil njihov prvi odgovor na nepričakovano vest, da je posebna komisija ministrstva za trgovinsko mornarico odobrila za Družbo pristaniških delavcev (CULP) v Trstu le 55 od 134 predvidenih predčasnih upokojitev, ki bi morale začeti veljati s 1. februarjem. Ukrep bi utegnil imeti hude posledice pri porastu stroškov in torej povišanju tarif za pristaniške storitve in to prav v času, ko se tržaški luki odpirajo možnosti za nov razmah.

Kaj praktično pomeni sklep ministrske komisije, sta novinarjem obrazložila včeraj na tiskovni konferenci v Domu pristaniških delavcev konzul CULP Vincenzo Marinelli in podkonzul Fabio Armani. Izhodišče za razumevanje sedanjega položaja italijanskih pristanišč je treba iskati v načrtu bivšega ministra Prandinija, ki si je pred tremi leti omissil nekaj osnovnih ukrepov za sanacijo pristanišč. Mednje so sodile tudi izredne državne intervencije za kritje deficitov in predčasne upokojitve pristaniških delavcev. Sedanji minister za trgovinsko mornarico Vizzini, je poudaril Marinelli, je na zadnjem obisku v Trstu septembra lani zamislil možnost, da bi v letu 1990 šlo predčasno v pokoj 109 tržaških pristaniških delavcev, v prvih mesecih tekočega leta pa še nadaljnjih 25, torej skupno 134. Za Družbo pristaniških delavcev so bile te številke še vedno prenizke, saj je po računih njenih upraviteljev od trenutno 746 zaposlenih pristaniških delavcev

vsaj 160 odvečnih. Ko so se decembra v okviru Sveta za pristaniško delo dogovarjali o tarifah, je Družba pristaniških delavcev bila previdna in računala le na 90 predčasnih upokojitev ter na 85-87 tisoč delovnih dni, kar je vsekakor omogočilo, da je letošnja cena pristaniških tarif ostala skoraj ista kot lani. Jasno je, da se sedaj, v primeru 55 upokojitev, osnovni strošek za delovno silo skoraj podvoji.

Prvi sogovornik Družbe pristaniških delavcev je Pristaniška ustanova (EAPT) in prav k njej so včeraj zjutraj, medtem ko je bila v teku tiskovna konferenca, romali stavkajoči pristanišniki in predstavniki pokrajinskih sindikalnih organizacij. V povorki so obšli Nabrežje in simbolično zasedli dvorano na Pomorski postaji, kjer je bil v teku sestanek upravnega odbora EAPT. Po prvih izjavah kaže, da med pristaniškimi delavci in Pristaniško ustanovo ni razhajanj, saj so konkurenčne tarife v interesu obeh. Upravni

svet je enotno sprejel resolucijo, v kateri poverja predsedniku Fusaroliju nalogo, naj takoj poseže pri ministru Vizziniju za zahtevo po spoštovanju obvez in torej odobritvi 134 predčasnih upokojitev. EAPT naj bi nadalje zahtevala sestanek na ministrstvu, na katerem naj bi ob prisotnosti tržaških političnih, ekonomskih in družbenih sil razpravljali o razvojnih perspektivah tržaškega pristanišča in v tem okviru tudi sanacije 7 milijard in 400 milijonov lir deficita CULP. Tretja in nadvse pomembna točka, s katero se vsi strinjajo, pa opozarja na krajevne vire finančnih prispevkov. Prva, ki bi lahko več pripomogla, sta Sklad za Trst in bencinski sklad, poleg Dežele, seveda.

Predstavniki Pristaniške ustanove so zadovoljni s temi stališči in obvezani, vendar pod pogojem, da postanejo operativni. Včeraj popoldne so se pristaniški delavci vrnili na delo, od razvoja dogodkov pa bo odvisno, kako se bo nadaljevalo stavkovno gibanje. (nf)

Podpora pokrajinskih socialistov

Podporo in solidarnost s stavkajočimi pristaniškimi delavci je izrekel v tiskovni noti pokrajinski tajnik PSI Perelli, ki opozarja, da je treba nemudoma poseči pri ministrstvu za trgovinsko mornarico Vizziniju, kajti sklep o krčenju števila predčasnih upokojitev utegne popolnoma izničiti manever za racionalizacijo in zavariranje porasta pristaniških tarif, na katerem sloni načrtovani razvoj tržaške luke. Pri tem ne smemo pozabiti, ugotavlja tajnik PSI, da je Družba pristaniških delavcev eden od bistvenih subjektov pristanišča. Mimo posegov na vsedržavni ravni, opozarja Perelli, pa je nujno, da pride v Trstu do socialnega pakta, ki naj predvideva učinkovito izkoriščanje krajevnih finančnih razpoložljivosti (Perelli omenja Sklad za Trst in bencinski sklad) v podporo vseh nosilnih gospodarskih sektorjev, med katerimi je pristaniški med prvimi.

pismo uredništvu

Še o predlagani reformi okrožij in njihovih svetov

Cenjeni gospod urednik, kot član posebne občinske komisije za decentralizacijo čutim potrebo, da se izrečem o intervjuju Vlaste Bernard z občinsko odborico Pittonijevo.

Izjave, ki jih daje odborica, so namreč na žalost netočne. V novem pravilniku, ki je danes v obravnavi, ni nobenega člena, ki bi se skliceval na rabo slovenskega jezika v rajonskih svetih. Še več, odborica je pred posebno komisijo izjavila, da je ta problem »zamrzen« v pričakovanju zakona za globalno zaščito. Tako zadržanje je z druge strani popolnoma v skladu z dosedanjimi izjavami tržaškega župana in odborice same. Kar pa se tiče sklicevanja na 27. člen dosedanjega pravilnika, bi želela spomniti, da je bil do danes dosledno neapliciran in tudi predmet ostrih političnih nasprotovanj: pomni Škedenj, Kolonja-Skorljaja.

Ker smatram, da to vprašanje, ki je pravnega, a tudi političnega in moralnega značaja, ne sme biti predmet nikakršne špekulacije, sem vsekakor zahtevalo pojasnilo od odborice Pittonijeve. Če je res pripravljena vzpostaviti pravni, moralni in politični red v zvezi z izjavamem že obstoječega in veljavnega pravilnika, bo seveda imela vso mojo podporo. Jasno mora namreč biti, da je danes - bolj kot včeraj - mogoče pozitivno rešiti vprašanje rabe slovenskega jezika z občinskim statutom. Zakon št. 142 o krajevnih avtonomijah namreč pušča vsaki posamezni občini pristojnost, da si izdela takšen statut in takšne pravilnike, ki najbolj odgovarjajo posamezni krajev-

ni stvarnosti. Naša krajevna stvarnost pa postavlja to vprašanje v ospredje.

Mislím, da se spleča še nekaj poudariti tudi o združevanju rajonskih svetov. Ni dvoma, da je to nujno potrebno za Trst. Preden pa se definira število in teritorialne obsege rajonov, je nujno določiti, kaj naj pravzaprav ti rajoni bodo. Predlog novega pravilnika namreč še zdaleč ne rešuje tega temeljnega vprašanja.

Kot stari pravilnik, se tudi nov sklicuje na neka pooblastila, ne da bi bila pri tem točno definirana. Ni vseeno, če bodo morali rajonski sveti direktno upravljati sektorje občinske uprave, ali če bodo še naprej posvetovalni organi. Če je izbira prva, je nujno definirati, kaj bodo upravljali in katera pooblastila bodo imeli. To ni in ne more biti izključen predmet odborništvu za decentralizacijo. Občinski odbor se mora o tem jasno izreči in vsako odborništvu posebej mora definirati sektorje, ki jih namerava decentralizirati, in tudi načrt, kako naj se ta decentralizacija izvaja.

Na podlagi teh konkretnih elementov bomo sklepali o novih teritorialnih območjih, ki pa ne morejo biti zgolj združitve dveh ali več rajonskih svetov, predvidevati moramo tudi možnost delitve dosedanjih območij.

Definiranje novih območij pa mora upoštevati tudi specifično pristojnost slovenskega prebivalstva. Skrajno nekorrektno je namreč, da se Občina na eni strani sklicuje na Maccanicov zakon, ko gre za rabo slovenskega jezika in da v isti sapi pozabi, da so v tem zakonskem predlogu le definirana območja, kjer naj bi se zaščita uveljavljala, ki se sklicujejo tudi na območja rajonskih svetov.

Mi takega zadržanja ne odobravamo, to je odraz politične volje večine, v kateri se tudi odborica Pittoni prepoznava in zato pričakujemo, da se bo obnašala do tega vprašanja mogoče manj dinamično, a bolj dosledno.

Na koncu bi želela, da bi tudi naš dnevnik podpiral to zahtevo, tudi z bolj kritičnim poročanjem.

Anamarija Kalc

***

V odgovor na zadnji stavek tega pisma bi radi avtorico spomnili, da je »naš dnevnik« pač časopis in ne politična stranka, zato je njegova prva dolžnost informirati. O problemu načrtovanega združevanja okrožij in specifično o neprimernosti predloga za združitve obeh kraških rajonov smo samo v tem mesecu pisali že dvakrat (9. in 26. januarja), zato je bilo povsem naravno, da smo se s temo obrnili tudi na pristojno občinsko odborico. Komentar na njena izvajanja mora seveda priti najprej od tistih, ki jih vprašanje neposredno zadeva, mi pa smo skušali bralecem nuditi vse informacije in elemente, na osnovi katerih si lahko o njem ustvarijo lastno mnenje. Tudi to pismo, ki ga z zadovoljstvom objavljamo, pa jemljemo kot prispevek k tej pomembni razpravi in upamo, da mu bodo sledili še drugi.

Uredništvo

Prenovljen salon Nauticamp 91 naletel na ostre kritike tržaških podjetnikov

Čez dober mesec, in sicer od 9. do 17. marca, se bo v Trstu odvijal salon navtične opreme Nauticamp 91. Gre za tradicionalno razstavno prireditelj, saj bo njena letošnja izvedba že 14. po vrsti, a tokrat se bo predstavila v korenito prenovljeni obliki. Nauticamp 91 hoče biti mednarodnega, točneje srednjeevropskega pomena, med drugim pa ga ne bodo kot doslej priredili v prostorih Tržaškega velesejma, ampak bo na tržaškem nabrežju okrog pomorske postaje.

Vse te in še druge spremembe pa so vzbudile tudi nekaj polemik, in sicer dokaj ostrih. Z letošnjo organizacijo Nauticampa se ne strinjajo predvsem tržaški trgovci in drugi podjetniki s tega področja, ki so združeni v konzorciju Assomare. Na dan so prišli s parolo, da bo letošnji Nauticamp brez Tržačanov. Pritožili so se, da jih prireditelji niso niti povabili k sodelovanju, poleg tega pa so protestirali zaradi pretirano visokih cen razstavnih prostorov. Za kvadratni meter razstavnega prostora bo treba letos odšteti 30 tisoč lir, medtem ko je lani zadostovalo 12 tisoč. Drugače povedano, stroški za postavitev navadnega standa se bodo tokrat sukali okrog 2,5 milijona lir, kar je znatno manj kot npr. na navtičnem sejmu v Trziču, kjer si bo letos mogoče urediti stand za 350 tisoč lir.

Te kritike seveda letijo na organizacijski odbor, v katerem so zastopane Tržaška trgovinska

zbornica, Tržaška velesejemska ustanova in Tržaška pristaniška ustanova. Zanimivo pa je, da je Tržaška trgovinska zbornica včeraj objavila daljše tiskovno sporočilo o Nauticampu 91, v katerem ni niti besedice o protestu konzorcija Assomare. Pač pa je pripravljajoči se salon v njegovi prenovljeni obliki prikazan v izredno optimistični luči. Med drugim je rečeno, da je organizacija Nauticampa 91 prevzela družba East Coast Yacht Brokers iz Benetk, ki si uspešno prizadeva, da bi salon pritegnil pozornost srednjeevropskega in še širšega prostora, in to v skladu tudi z novo vlogo, ki naj bi jo Trst odigraval v novih odnosih med Vzhodom in Zahodom. Kot zanimivost tiskovno poročilo Tržaške trgovinske zbornice navaja, da se bo letošnjega salona udeležila tudi Albanija, točneje ladjedelnice iz Drača. Mimo tega so svoje sodelovanje na Nauticampu 91 zagotovile tudi največje italijanske navtične tvrdke, od družbe Cantieri navali dell' Adriatico iz Benetk do tvrdk Codecadusae iz Viareggia, Comar, Franchini Yachts, Lepanto Yachting, Nautica Casarola itd.

Kot rečeno, bodo Nauticamp 91 priredili na tržaškem nabrežju, točneje v bazenu sv. Marka v Starem pristanišču ter na kopnem na Nabrežju Nazario Sauro, Pomolu Bersaglieri in Pomolu Pecheria, kakor tudi v delu pomorske postaje.

Odličen komorni koncert sklenil poklon Mozartu

Z odličnim komornim koncertom se je v gledališču Mielja predsinočnjim zaključila svojevrstna pobuda Mozart-Trazom. Zamisel in organizacija večplastnega proslavljanja je delo tržaške zadruge Bonawentura, ki je z (morda predvsem za naše mesto) neobičajnim spletom kulturnih utrinkov ob 200-letnici smrti proslavila rojstvo Wolfganga Amadeusa Mozarta. Praznovanje se je začelo že v soboto zjutraj s prihodom v Trst skladateljve družine, med sprehodom po mestnih ulicah in postanki v nekaterih značilnih stavbah je zaživelo vzdušje, ki je lebdelo med fantastičnim podoživljanjem preteklosti in dovoj otipljivim dogajanjem, ki so ga ponujali gledališčniki, glasbeniki in pesalci. Po »natrpanem« sobotnem programu je nedeljski popoldan potekal v znamenju filmskega poklona Mozartovi genialnosti.

Veliki finale je učinkovito ponudil torok koncert Haydnovih in Mozartovih glasbenih umetnin. Glavno vlogo je nedvomno odigral Salzburger Kammerorchester, ki ga je pred petimi leti ustanovil in ga vodi Harald Nerat. Ansambel sestavlja osemnajst mladih glasbenikov, ki izhajajo iz uglednega orkestra salzburškega Mozarteuma, osrednji del repertoarja pa predstavljajo Mozartova dela, od baletov, koračnic in serenad do koncertnih, opernih in simfoničnih stvaritev. Dodaten glasbeni užitek sta ponudila solista, tržaški violinist Massimo Belli in milanski violončelist Jacopo Scalfi, ob brezhibnem podajanju prvega pa je občinstvo (ne preštevilno, a vendar pozorno in »hvaležno«) naravnost navdušil drugi solist, ki je res poustvarjal iz najglobljeje kotička svoje duše. Koncert je sklenila znana Mozartova Simfonija v A-duru K 201, po dolgem ploskanju pa je orkester dodal uradnemu sporedu še dva utrinka iz opusa enkratnega salzburškega glasbenika. (dam)

Zeleni: samo z osamosvojitvijo do demilitarizacije v Sloveniji

Tržaška zelena alternativna lista je priredila v torek zvečer na sedežu Katoliške delavske organizacije ACLI javno skupščino o vprašanju demilitarizacije Republike Slovenije. Pobudnik srečanja je bil svetovalec zelenih v tržaškem pokrajinskem svetu Alessandro Capuzzo, ki je pred kratkim predlagal pokrajinskemu odboru posebno resolucijo o vprašanju demilitarizacije sosednje republike.

Capuzzo je prizadevanja zelenih za razorožitev v prostoru Alpe Jadran takole obrazložil: »Brezsmiselno je načrtovati gospodarski razvoj Trsta, ustanavljati razne off-shore ter izglasovati zakone za obmejna območja, če bo v naši sosesčini kraljevalo nasilje. Naš človeški ter gospodarski interes je, da se v sosednji republiki dokončno uveljavi demokracija, ki jo trenutno verjetno najbolj ogrožajo ravno oborožene skupine.«

V tem duhu je zelena alternativna lista sestavila poziv za razorožitev v Sloveniji, v katerim je med drugim zapisano, da je to najučinkovitejša politika za stabilizacijo političnih razmer na Balkanu. Capuzzo je izjavil, da bodo zeleni seznanili svoje parlamentarce s to iniciativo, da bi slednji intervenirali pri italijanski vladi v korist Slovenije.

Član predsedstva stranke zelenih Slovenije Jože Horvat iz Kopra je razložil, da zeleni želijo, da bi bila Slovenija država brez vojske, neoborožena ter brez trgovine z orožjem. To stališče je pred nedavnim osvojila tudi vladna koalicija Demos.

Po Horvatovem mnenju bodo Slovenijo demilitarizirali, ko se bodo izpolnili trije pogoji: prvič, odnosi med jugoslovanskimi republikami bi morali temeljiti na drugačnih osnovah; drugič, Slovenija bi morala postati samostojna ter suverena republika, ki bi jo njene sosedne Italija, Avstrija, Madžarska ter Hrvaška mednarodno priznale; tretjič, Jugoslovanska ljudska armada bi morala zapustiti Slovenijo.

Horvat je opozoril, da se zeleni protivijo ustanovitvi samostojne slovenske vojske, ker potem »te vojske ne bi nikoli več razpustili«. Govornik je opozoril, da je razorožitev Slovenije ter Jugoslavije nujen pogoj za reševanje mednacionalnih sporov v Jugoslaviji: »Pred očmi vseh je dejstvo, da JLA postaja iz dneva v dan močnejši politični akter na jugoslovanski politični sceni, ki občutno kroji usodo ter krči demokratične pravice državljanov. Poleg tega JLA iz dneva v dan veča svoje zahteve. Armada je že postala neznosno breme za gospodarstvo jugoslovanskih republik. Lani je na primer Slovenija plačala armadi 700 milijonov dolarjev, za leto 1990 pa JLA od Slovencev zahteva proračunskih 1.400 milijonov dolarjev. Pred sporom med generali ter hrvaško vlado smo bili pripravljeni prispevati v sklad za vojsko 420 milijonov dolarjev, danes verjetno niti tega.« Ob zaključku je Horvat pozval italijanske zelene, naj po svojih močeh vplivajo na italijansko vlado, da bi čimprej priznala slovensko samostojnost. (w)

Z občnega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov »Privabiti je treba mlade«

V ponedeljek zvečer je v Slomškovem domu v Bazovici potekal občni zbor zveze cerkvenih pevskih zborov, organizacije, ki je prav pred nedavnim slavila 25-letnico svojega nastanka in ki ima velike zasluge za napredek zborovskega petja na Tržaškem. Udeleženci so potrdili dosednji odbor in obenem sprejeli predlog, da bi v odbor vključili tudi nekaj mladih članov.

Predsedniško poročilo je na ponedeljkovem občnem zboru prebral Zorko Harej, ki je podal obračun petletnega delovanja Zveze. Opozoril je tudi na vrsto pomembnih uspehov ZCPZ in obenem omenil resne težave, s katerimi se bo moral soočiti novi odbor. Dr. Harej je predvsem opozoril, da je zborovodij in organistov odločno premalo, zaskrbljujoče pa je tudi pomanjkanje mladih glasov v pevskih zborih. ZCPZ se bo morala torej v bodoče predvsem truditi, da med mladini vzbudi ali obudi ljubezen do zborovskega petja.

Sledila so še poročila blagajnika Humberta Mamola, tajnika Ljube Smotlak in Antona Kostnapfla ter posegi raznih predstavnikov cerkvenih pevskih zborov, ki delujejo na Tržaškem. (hj)

Na sliki (foto Križmančič) Zorko Harej med branjem predsedniškega poročila na ponedeljkovem občnem zboru ZCPZ.

Il Piccolo stavka

Tržaškega dnevnika Il Piccolo danes ne bo v kioskih. Po daljši skupščini so se novinarji namreč odločili, da bodo podprli sindikalni boj kolegov dnevnika Il resto del Carlino in La Nazione, ter tiskovne agencije družbe Monti Polipress. Kolegi družbe Monti so proglasili tridnevno stavko, ker menijo, da založnik vodi odločno protisindikalna pogajanja v zvezi z notranjo delovno pogodbo.

Profesor Abrami dodeljen SSS

Sindikatslovenske šole ima že nekaj časa še enega šolnika, ki se s politnim urnikom posveča sindikalnemu delu. To je 33-letni Franco Abrami, katerega je šolski skrbnik na predlog SSS z dekretom oprostil pouka in ga dodelil sindikatu.

Franco Abrami je diplomiral na Fakulteti za ekonomijo na Univerzi Trst, na državnem trgovskem tehničnem zavodu Žiga Zois pa je poučeval trgovinstvo. V okviru sindikata bo posvečeval svojo dejavnost predvsem tehničnim zadevam, med katerimi naj omenimo kontrolo plač šolnikov, rekonstrukcijo kariere, odpravnine, urejanje normativ o tečajih in premestitve. Pri tem delu bo izkoristil tudi strokovnost svojega »drugega« poklica, saj je Abrami aktiven komercialist.

Vsem kolegom je na razpolago ob sredah med 17. in 18. uro na sedežu sindikata, Ul. Carducci 8/111, tel. 370301.

Mojstrska lekcija

Danes, 31. januarja, predstava v Prosvetnem domu na Opčinah odpade zaradi okvare ogrevalnih naprav.

V soboto, 2. februarja, ob 20.30, v Domu A. Sirk v Križu.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

Stanko Vuk

Tako srečen bi bil, če bi ti razumela te moje besede

Režija JOŽE BABIČ, izvaja TONE KUNTNER

Danes, 31. t. m., ob 20.30, (ob 11.30 zaključena predstava).

DRAMSKI STUDIO SLEPIH Zagreb

J. B. Molière

SKAPINOVE ZVIJAČE

V soboto, 2. februarja, ob 20.30.

gledališča

VERDI
Opera sezona 1990/91
Nocoj ob 20. uri (red F) ponovitev Verdijeve opere NABUCCO. Dirigent Piergiorgio Morandi, režiser Pasquale D'Ascola.
Ponovitev v soboto, 2. februarja, ob 20. uri (red F).
Prodaja vstopnic pri blagajni gledališča Verdi.

V sredo, 6. februarja, ob 20.30 (red A) bo na sporedu koncert ORKESTRA GLEDALIŠČA VERDI pod vodstvom Donata Renzetti. Na sporedu skladbe Borodina in Stravinskega.

GLEDALIŠČE ROSSETTI
Pri blagajni gledališča so na razpolago posebne gledališke karte za 8 predstav po ugodni ceni.

Nocoj ob 20.30 ponovitev predstave Stalnega gledališča Furlanije-Juljske krajine STADELMANN Claudia Magrisa. V glavnih vlogah nastopata T. Schirizzi in B. Valmarin. Režija E. Marcucci. V abonmaju odrezek št. 5. Prodaja vstopnic pri osrednji blagajni v Pasaži Protti. Predstave se bodo vrstile do 10. februarja.

LA CONTRADA
Gledališče Cristallo
Nocoj ob 20.30 bo na sporedu delo Slavomira Mrozka EMIGRANTI. Režija Francesco Macedonio. V glavnih vlogah nastopata Cochi Ponzoni in Orazio Bobbio.

Gledališče Ul. Ananjan
Jutri, 1. februarja, ob 20.30 bo na sporedu UN SOLO TREDICI R. Grenzija, ki ga bo predstavila skupina Amici di S. Giovanni. Ponovitvi 2. in 3. februarja.

razne prireditve

Slovenski kulturni klub - Ul. Donizetti 3 - vabi v soboto, 2. februarja, vse mlade na PREDPUSTNO ZABAVO. Na sporedu ples, družabnost in nagrajevanje najlepših mask. Začetek ob 18.30.

KD Lipa prireja v soboto, 2. februarja, VEČER O KRASU z diaprozitivni Janka Kovačiča, člana Foto Trst 80. Toplo vabljeni vsi v Bazovski dom ob 20.30.

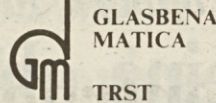
SKD TABOR - Opčine - Prosvetni dom. V nedeljo, 3. februarja, ob 16.30. Ob dnevu slovenske kulture bo Klavdij Palčič spregovoril na temo: KULTURA IN MIR: IDEJNA SIAMSKA DVOJČKA ZA PREŽIVETJE SVETA. Sodelovali bodo Drago Gorup z recitalom in MPZ Tabor. Po proslavi bomo željo po miru izpračili v sporedu s prižganimi svečami od spomenika NOB na Narodni ulici.

Društvo slovenskih upokojencev prireja v sredo, 6. februarja ob 16. uri v Gregorčičevi dvorani, Ul. sv. Frančiška 20 PREŠERNOVO PROSLAVO. Program: uvodna beseda prof. Vinko Beličič, recitacije Stane Starešinič, glasba Komorni trio Glasbene matice. Vabljeni.

menjalnica

30. 1. 1991

TUJE VALUTE	FIXING MILAN	BANKOVCI TRST
Ameriški dolar	1119,25	1100.—
Nemška marka	749,48	745.—
Francoski frank	220,90	218.—
Holandski florint	664,97	660.—
Belgijski frank	36,426	35,50
Funt sterling	2190,40	2170.—
Irski sterling	1996,90	1970.—
Danska krona	194,96	191.—
Grška dramma	7,036	6,50
Kanadski dolar	966,05	910.—

Koncertna sezona 90/91

v petek, 1. februarja, ob 20.30 v Kulturnem domu

Komorni ansambel SLOVENICUM

SOLISTI: Dunja Vejzović, sopran; Justin Felicijan, rog; Đorđe Stanetti, klavir.

DIRIGENT: Uroš Lajovic
Na sporedu Starzer, Mozart, Koželuh.

Predprodaja vstopnic pri Utatu v Pasaži Protti.

razstave

V TK Galeriji v Ul. sv. Frančiška 20 je na ogled razstava fotografij VANNIJA CALANCE in RAFAELA PODOBNIKA. Urnik: od torika do petka 9.00-13.00, 14.00-19.00.

V Palači Economo na Trgu Libertà 7 je na ogled razstava o restavriranjih in najdbah v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Razstava je na ogled še danes od 9. do 13. ure.

V Studiu Bassanese - Trg Giotti 8/1 - bo do 10. februarja na ogled razstava preprog PIERA DORAZIA. Razstava je odprta ob delavnikih od 17. do 20. ure.

Na Gradu sv. Justa - Bastione fiorito - je do 20. februarja na ogled razstava z naslovom DIEGO DE HENRIQUEZ - Fotografije za muzej. Razstavo so organizirali Dežela F-JK, Pokrajina Trst, Občina Trst in Vojaški zgodovinski muzej. Urnik: od 10. do 15. ure.

V Občinski razstavnici dvorani na Trgu Unità bodo jutri, 1. februarja, ob 18. uri odprli osebno razstavo olj, tušev in temper slikarja CLAUDIA COSSUJA.

V galeriji Cartesius je na ogled do 7. februarja antološka razstava italijanskih grafikov. Urnik: 11.00-12.30, 16.30-19.30, ob praznikih 11.00-13.00. Ob ponedeljkih zaprto.

V gledališču Miela na Trgu Duca degli Abruzzi bodo v soboto, 2. februarja, ob 18.30 otvorili razstavo PAOLA RAPALLINA.

kino

ARISTON - Dvorana rezervirana.
EXCELSIOR - 17.00, 22.15 Mamma, ho perso l'aereo, r. Chris Columbus, i. Macaulay Culkin, Joe Pesci.
EXCELSIOR AZZURRA - 17.30, 22.00 Leningrad Cow-boys Go America, r. Aki Kaurismaki. NAZIONALE I - 16.00, 22.15 Aracnofobia, srh.
NAZIONALE II - 16.00, 22.00 Atto di forza, i. A. Schwarzenegger.
NAZIONALE III - 16.00, 22.15 Il profondo sapore dell'amore, r. Pierre Unia, □□
NAZIONALE IV - 16.30, 22.15 Ore disperate, i. Mickey Rourke.
GRATTACIELO - 17.00, 22.15 Tre scapoli e una bimba, i. Tom Selleck, Steve Guttenberg, Ted Danson.
MIGNON - 17.00, 22.00 Il tè nel deserto, r. B. Bertolucci.
EDEN - 15.30, 22.00 Vanessa, il trans e lo stallone, porn., □□
CAPITOL - 16.00, 22.00 La sirenetta, prod. Walt Disney.
LUMIERE - 17.45, 22.00 Mo' Better Blues, glas., r. Spike Lee, i. Denzel Washington.
ALCIONE - 17.00, 22.10 Riflessi sulla pelle, r. Philip Ridley.

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □□

koncerti

Società dei concerti - Tržaško koncertno društvo
V ponedeljek, 4. februarja, ob 20.30 bodo v gledališču Rossetti nastopili G. Oppitz, D. Sitkovetsky, E. Brunner in D. Geringas.

Gledališče Verdi
V ponedeljek, 11. februarja, bo na sporedu izreden RECITAL ameriške pevke SHIRLEY VERRETT ob spremljavi pianista Warrena Georga WILSONA. Na sporedu skladbe Brahmsa, Nina, Massenet, Debussyja in Verdija. Predprodaja vstopnic od danes, 30. t. m., dalje.

Gledališče Miela
V soboto, 2. februarja, ob 21. uri prvi koncert glasbene sezone 1991 Tržaškega jazz krožka s pevko BARBARO CARR.

čestitke

Danes praznuje naš KRISTJAN 22. rojstni dan. Da bi se mu izpolnile vse skrite želje mu želijo vsi njegovi.

izleti

SK DEVIN organizira v nedeljo, 3. februarja, smučarski izlet na Dobrač (Avstrija). Odhod avtobusa ob 6. uri z Opčin, 6.10 Prosek, 6.20 Nabrežina, 6.30 Seslajn. Vpisovanje in informacije B. Škrk - tel. 200236.

šolske vesti

5. februarja zapade rok za prošnje za premestitev na osnovnih in višjih srednjih šolah. Potrebne obrazce in informacije nudi SSŠ, Ul. Carducci 8/III, tel. 370301, vsak torek in četrtek med 11. in 13. uro, v sredo med 17. in 18., uro v petek med 16. in 17. uro.

včeraj - danes

Danes, ČETRTEK, 31. januarja 1991
JANEZ
Sonce vzide ob 7.28 in zatone ob 17.09 - Dolžina dneva 9.41 - Luna vzide ob 18.58 in zatone ob 7.55.

Jutri, PETEK, 1. februarja 1991
BRIGITA
PLIMOVANJE DANES: ob 4.04 najnižja -25 cm, ob 9.42 najvišja 45 cm, ob 16.14 najnižja -66 cm, ob 22.50 najvišja 50 cm.

VREME VČERAJ: temperatura zraka 5,9 stopinje, zračni tlak 1023,4 mb narašča, veter vzhodnik 10 km na uro, vlaga 44-odstotna, nebo jasno, morje razgibano, temperatura morja 7,8 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI
RODILI SO SE: Noemi Braidotti, Lara Petrich, Daniela Morigo, Andrea Saulle.

UMRLI SO: 86-letna Erminia Buranello, 80-letni Francesco Melani, 86-letna Francesca Bencich, 78-letni Renato Simoni, 82-letna Cristina Krajnc, 67-letni Fulvio Maras, 88-letni Pietro Tugliach, 82-letni Renato Rossitti, 70-letna Ludmila Berginc, 83-letni Giuseppe Karrer, 22-letni Riccardo Principe, 96-letna Sionida Ferluga, 2 leti star Filippo Scalone.

SLUŽBA LEKARN
Od ponedeljka, 28. januarja, do sobote, 2. februarja 1991

URNIK LEKARN:
8.30-13.00 in 16.00-19.30

Dnevna služba - od 13.00 do 16.00
Ul. Dante 7 (tel. 630213), Erta S. Anna 10 (Kolonkovec) (tel. 813268), MILJE - Mazzinijev drevored 1 (tel. 271124).
PROSEK (tel. 225141, 225340) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Dnevna služba - od 19.30 do 20.30
Ul. Dante 7, Erta S. Anna 10 (Kolonkovec), Ul. Giulia 14, MILJE - Mazzinijev drevored 1.
PROSEK (tel. 225141, 225340) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Nočna služba - od 20.30 do 8.30
Ul. Giulia 14 (tel. 572015).

SLUŽBA KZE
ZA DOSTAVLJANJE ZDRAVIL
NA DOM TEL. 350505

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba od 20. do 8. ure tel. 7761, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.

prispevki

Namesto cvetja na grob Viktorije Sedmak daruje Sergio Cotič 10.000 lir za MPZ Vesna in 10.000 lir za ŠD Vesna.

V spomin na pokojnega Egidija darujeta Danica in Sandro 20.000 lir za KD Primorsko Mačkolje.

V isti namen darujeta Cvetko in Valerija Smotlak 20.000 lir ter Željka Klun 5.000 lir za KD Primorsko Mačkolje.

Namesto cvetja na grob Egidija Tula daruje Alojzija Olenik 10.000 lir za KD Primorsko Mačkolje.

Ob obletnici smrti moža daruje Iva Andolšek 25.000 lir za Zadrufni center za socialno dejavnost.

V spomin na Kristino Merlak darujeta Dana in Boris Možina 30.000 lir za Zadrufni center za socialno dejavnost.

Namesto cvetja na grob Berte Verginella daruje družina Košuta (Križ 38) 20.000 lir za MPZ Vesna.

V spomin na Berto Verginella daruje Zora Košuta (Križ 398) 10.000 lir za ŠD Mladina.

Namesto cvetja na grob Stankota Bogatca darujeta Mari, Zora in Milo 30.000 lir za vzdrževanje spomenika NOB v Križu.

V spomin na Nado Briščak in Edija Grgiča darujeta Boška in Ivan Kante 40.000 lir za SPDT.

Namesto cvetja na grob Karla Furlana in Milka Miliča darujeta Anita in Bruno Metelko 20.000 lir za cerkev na Proseku.

Namesto cvetja na grob Romana Daneva darujeta Anita in Bruno Metelko 15.000 lir za ŠD Primorje.

Namesto cvetja na grob Marte Malalan darujeta Anita in Bruno Metelko 15.000 lir za Dramsko skupina Jaka Štoka.

V spomin na drago mamo Josipino Dekleva darujeta hčerki 50.000 lir za Zadrufni center za socialno dejavnost.

V spomin na dr. Stanka Pavlico darujeta Cveto in Elda Ukmar 50.000 lir za Glasbeno matico.

Ob plačanju članarine darujeta Ana Barej Tršat 5.000 lir, Olga Petelin 5.000 lir, Albin in Ada Orel 10.000 lir ter Armid Ukmar 20.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

V spomin na Tonke in Pavle Kolerič darujeta Iva in Marija Birs 50.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

V spomin na gospo Ljudmilo Volčič darujeta Maja in Pavel Fonda 50.000 lir za Knjižnico Pinko Tomažič in tovariši.

V spomin na Romana Daneva darujeta Anica in Lučo Danev 50.000 lir za FC Primorje.

V spomin na Rinaldovo mamo g. Vremec darujeta Olga in Živko Lupinc 30.000 lir za cerkev sv. Jerneja na Opčinah.

Ob 15-letnici smrti nepozabne mame Marije Malalan (Šemolinove) daruje hči Lidija z družino 20.000 lir za ŠD Zarja.

V spomin na Romana Daneva in Marto Malalan darujeta Anica in Vojko z družino 20.000 lir za balinarsko sekcijo Fc Primorje.

Berite

»Novi Matajur«

BTP

SEDEMLETNE OBVEZNICE

- Obveznice BTP se koristijo s 1. januarjem 1991 in zapadejo 1. januarja 1998.
- Obveznice dajejo letno 12,50% bruto obresti, izplačljive v dveh šestmesečnih posticipiranih obrokih.
- BTP bodo dodeljeni po marginalnem sistemu (asta marginale), ki se nanaša na ceno ponudbe.
- Obveznice se lahko rezervirajo pri okencih Banca d'Italia ali pri bančnih zavodih do 13.30 dne 16. januarja; cena, ki bo iznešena na dražbi bo objavljena v časopisju.
- Obveznice se koristijo s 1. januarjem 1991 in je zato treba ob vplačilu, 5. februarja, doplačati dozorele obresti na kuponu, ne da bi plačali kakršnokoli provizijo.
- Obveznice so v svežnjih po minimum 5 milijonov lir.

Rezervacije do 31. januarja

Minimalna cena na dražbi %	Letni donos na podlagi minimalne cene	
	Bruto %	Neto %
93,55	14,46	12,64

Zanimivosti naše dežele v letošnji oddaji Nord-Est

Na RAI 3 bo danes ob 14.30 na sporedu nova (sicer že tretja) izdaja dokumentarne oddaje Nord-Est, ki jo pripravlja deželni programski oddelek RAI za F-JK. Oddaja se bo na ekranu pojavljala tedensko do konca junija in v bistvu ne bo spremenila svojega profila, saj bo kot v preteklih letih obravnavala znanost, umetnost, glasbo, spektakel in zanimivosti naše dežele.

V prvi oddaji bo pozornost usmerjena v vojaško letalstvo in privlačni akrobatski let nad Rivoltom. Krajša reportaža bo posvečena pustolovčinam v hribih z mountain bikeom. Skok v gledališki svet bo omogočil pogled na oder Gledališča Cristallo s prizorom iz drame Emigrantni Slawomirja Mrožka. Glavna junaka Cochi Ponzoni in Orazio Bobbio sta prizor izbrala nalašč za TV gledalce. Novost bo niz o mestih in mesticah naše dežele, ki se lahko ponašajo s kulturnimi ali naravnimi zanimivostmi. Naslov niza bo A na podeželju je lepo (Ma in provinca si sta bene), prvi pa se bo predstavil Cedad, ki se lahko ponaša ne samo s kulturnimi, temveč z arhitekturnimi in gastronomskimi posebnostmi. Seveda ni Nord-Est pozabila na gosta v studiu. Prvi gost bo nadzornik gledališča Verdi Giorgio Vidusso. Prvo oddajo bo zaključil niz z naslovom Ob iskanju izgubljenih gledališč (Alla ricerca dei teatri perduti), ki bo obravnaval gledališče v Gorici.

Na sliki: z leve režiser Mario Licalsi, oblikovalec razsvetljave Silvano Kapelj, vodja oddelka Marcello Lenghi, urednika Paolo Bolis in Mario Mirasole; sede še urednica Paola Bolis, voditeljica Gioia Meloni in asistentka oddaje Viviana Olivieri.

sklad mitje čuka

jelka cvelbar

Otroška koncentracija - trn v peti

Nezbranosti pri šoloobveznih otrocih, pa tudi pri tistih, ki še obiskujejo vrtec, je čedalje več. Tako nas informirajo najodobnejše raziskave in statistike. Potem ko smo pred tednom dni lahko prebrali, da nezbranost ni bolezen in otroku, si bomo danes skušali pojasniti, kateri zunanji vplivi lahko predvsem dražijo otroka, da se ne more do zadostne mere posvetiti temu, kar počenja.

Med najresnejše motnje koncentracije lahko prištevamo strah. Zlahka se o tem prepričamo, če pomislimo na lastne izkušnje. Pred izpitom se nam zdi, da imamo prazno glavo, ko sedemo pred vodilnega, nam enostavno zmanjka pravih besed. Prav tako se lahko otrok zmede, ker se boji slabe ocene ali kazni. Še več: boji se, da bo izgubil naklonjenost in ljubezen staršev in to ga peha v še večjo zmedo. Zato se moramo ob pomanjkljivi koncentraciji najprej starši prepričati, ali se naš otrok boji. Preden si delamo velike skrbi za otrokovo nezbranostjo, sami preverimo, kakšna je situacija.

Velikokrat otrok izgubi veselje do učenja. Največkrat gre za preobremenitev. Vse bolj je v modni, da imajo tudi šest ali sedemletniki koledar bodočih obveznosti. Ni mi treba naštevati, pa vendar: odbojka, nogomet, ritmika, karate, tenis, petje, klavir, balet, tuji jeziki... Vprašati se moramo, ali je ta najtemeljitejša in najboljša izobrazba, ki jo želimo (sočasno) nuditi otrokom, res najbolj skladna z otrokovimi življenjskimi ritmi? Ali ni možno, da bo otrok, ko bo dobil občutek, da pri najboljši volji in z vsem naporom ne dosega rezultatov, takoj vrgl peško v koruzo?

Poleg strahu in preobremenjenosti je zelo pomemben dejavnik za pravo mero pozornosti in zbranosti pri učenju prava motivacija. Vsi vemo, da gre delo bolje in hitreje od rok, če nas zadovoljuje. Zadovoljstvo je motivacija, o kateri govorijo psihologi. Prevelika avtoritativnost pri metodi učenja, kakor tudi prevelika mlačnost učitelja lahko privedeta otroka do tega, da ne bo nikoli razvil veselja do dela.

Velikokrat je lahko vzrok, da vzgojitelj posveča pre malo pozornosti posameznemu otroku preveliko število članov skupine. Na tak način tudi ne ve za posebne potrebe slehernega otroka. Ta občutek zapuščenosti, nezanimanja za njegovo delo in zanj nasploh pa postane pri šoloobveznem otroku še intenzivnejši in še negativneje obarvan. In ne smemo pozabiti, da so lahko vzrok za zmanjšanje koncentracije pri šolskem delu, družinski problemi. Kako naj otrok mirno sedi v klopi, ko pa živi v družini, v kateri se starša pripravata in sta iz minute v minuto bliže trenutku ločitve? Tudi starejši otroci, ki doma nimajo miru pred majhnimi brati in sestrami, se slabše koncentrirajo.

So pa tudi sredstva, ki krnijo sposobnost za koncentracijo. Dnevno je otrok prepojen z ropotom, nemiro, stresnimi situacijami. Med najhujša moteča sredstva strokovnjaki uvrščajo televizijo. Otroci se namreč uročen od številnih zasledujočih se slik zaslona, ne more pa ujeti nikakršne zgradbe ali smisla v tem, kar so njegove oči videle. Tako mu ostane neurejen občutek čustvenih pritiskov in vtisov, ki se mu prekladajo po glavi, ne da bi jih mogel predelati.

Posebej se to dogaja, ko je televizija po cele dneve prižgana in deluje kot neke vrste večna in slikovna zavesa.

Za tem pridemo na pogovor o gibanju. Za otroka je dolgotrajno mirno sedenje pravo mučenje. Energije, ki so nakopičene v otroku, morajo iz njega. To pa je danes prav težko: otroška soba ali celo stanovanje, je premajhno; sosedov je preobčutljiva; ulica prenevarna: šola v večini primerov pa še telovadnice nima... In končno je lahko vzrok za pomajhanje koncentracije vsaka, na videz še tako nepomembna bolezen. Na srečo so te motnje lečasne pri večini boleznih. Po okrevanju se otrok kmalu znajde. Moramo pa vedeti, da so tudi take bolezni, ki lahko dalj časa motijo sposobnost koncentracije pri otroku. Taka je lahko minimalna funkcionalna prizadetost možganov: imenujejo jo tudi hiperkinetični sindrom. Simptomi niso izolirani na koncentracijo pri takem otroku, marveč so povezani z drugimi problemi: otrok je pogosto neroden, labilen v razpoloženju, ob najmanjši oviri ni vztrajen, pada v frustracije in ima težave prilagajanja z vrstniki v skupini otrok enake starosti. Gre torej lahko za organsko motnjo, ki pa jo starši, ki nočejo sami sebi lagati, kaj kmalu lahko začnejo uspešno popravljati s pomočjo strokovnjaka.

Otrok in družina

Žal je pošta tokrat zatajila in smo revijo Otrok in družina za december prejeli sočasno z novo številko za januar in februar 1991, o kateri se bomo razpisali prihodnjik.

Povsem jasno je torej, da so bili nekateri zapisi iz lanske 12. številke posvečeni božiču in novemu letu in da jih ne bomo omenjali. Vendar je v zadnji številki tudi nekaj člankov, ki jih bomo z veseljem in v koristno spodbudo lahko prebrali tudi sedaj. Zapis dr. Ljubice Marjanovič Umek, o tem, kako kupiti dobro igračo, lahko koristno uporabimo tudi med letom, ko so na vrsti otroški rojstni dnevi.

Silvana Knok piše ob 90-letnici ustanovitve Zavoda za usposabljanje slušno in govorno prizadetih in Ljubljani. Članek nosi naslov Onstran sveta tišine. O izkušnjah iz Francije s tujim jezikom že v vrčih je objavljen prevod Vasiljke Suklje. O diferenciaciji v šoli in o integriranem pouku bodo lahko tudi naši vzgojitelji mogli najti nekaj novih pogledov v zapisih Vladimira Milekšiča in dr. Milice Bergant. Angelca Žerovnik načenja v decembski številki temo, ki jo zaključuje v januarjski reviji, pod naslovom Mladostniki prihajajo šokantno. Precej prostora je odmerjeno problemom otrok ločenih staršev, kar nas utrjuje v prepričanju, da zavzema ta problem vse večje in dramatičnejše dimenzije.

Iz revije povzemamo prošnjo, da pošljete razglednico majhnemu dečku Craigu, ki je neozdravljivo bolan. Ima pa veliko željo, da bi prišel v Guinnessovo knjigo rekordov z največjim številom prejetih želja za ozdravitev. Njegov naslov je: Craig Shergold, 56 Selby Road, CARSHALTON, Surrey SN6 1 LD, (ENGLAND).

današnji televizijski in radijski sporedi

RAI 1	RAI 2	RAI 3	TV Slovenija 1	TV Koper	RADIO TRST A	
6.55 Aktualno: Uno mattina 10.15 Nanizanka: Provaci ancora Harry 11.00 Jutranji dnevnik 11.05 Nanizanka: Benvenuti a «Le Dune» 11.40 Variete: Occhio al biglietto 11.55 Vreme in kratke vesti 12.05 Variete: Piacere Raiuno 13.30 Dnevnik - tri minute 14.00 Kvar: Povratek štokljuje 14.30 Rubrika: Primissima - Kult: aktualnosti TG 1 15.00 Italijanske kronike 15.30 Otroški variete: L'albero azzurro 16.00 Mladinska oddaja: Big! 17.55 Iz parlamenta in vesti 18.05 Aktualno: Italia ore 6 18.45 Nadaljevanke: Il mistero dell'isola 19.40 Almanah in dnevnik 20.40 Film: Le tre vite della gatta Tomasina (pust., ZDA-VB 1963, r. Don Chaffey, i. Patrick McGoohan) 22.20 Variete: Tutto il mondo è teatro - Gala večer z Vittorio Gassmanom, vmes dnevnik 24.00 Dnevnik in vreme 0.25 Rubrika opolnoči	7.00 Risanke, nanizanka Lasse in otroški variete 8.30 Nanizanka: Adderly 9.30 Aktualno: Radio anch'io 10.20 Izobraževalna oddaja: Zupack 10.50 Nadaljevanke: Capitol 11.55 Variete: I fatti vostri 13.00 Dnevnik - Gospodarstvo 13.45 Nadaljevanke: Beautiful, 14.15 Quando si ama, 15.05 Destini 15.35 Film: Avenne domani (kom., ZDA 1944, r. René Clair, i. Dick Powell, Linda Darnell) 17.00 Vesti in iz parlamenta 17.10 Lepa Italija 17.45 Nan.: Punky Brewster 18.10 Knjige: Casablanca 18.20 Šport in Rock Café 18.45 Nanizanka: Hunter 19.45 Dnevnik in šport 20.30 TV film: La ragnatela (r. A. Cane, zadnji del) 22.05 Variete... e compagna bella 23.15 Dnevnik - Pegaz 23.30 Košarka: Aris-Scavolini 0.10 Vreme in horoskop 0.20 Film: Oro sommerso (pust., ZDA 1985, r. Dick Lowry, i. Brooke Shields, Burgess Meredith)	12.00 Dokumentarna oddaja: Meridiana - Feniški labirint, potovanje po Montefeltru, Umetnost hrane, Mesto knjige 14.00 Deželne vesti 14.30 Dokumentarni oddaji: Mesta v ogledalu - Pescara, 15.00 Lutka po imenu Ostržek 15.30 Tednik za amatere: Nogometni planet 16.00 Tekmovanje sani s pasjo vprego Alpirod 91 16.30 Rokomet: Gaeta-Modena 17.15 Nanizanki: I mostri, 17.40 Vita da strega 18.05 Dok. oddaja: Geo 18.35 Drobci barvnega radia 18.45 Športna rubrika: Derby 18.55 Vreme in dnevnik 19.30 Deželne vesti 19.45 BlobCartoon 20.00 Varieteja: Blob. Di tutto di più, 20.25 Una cartolina di A. Barbato 20.30 Aktualno: Samarcanda (vodita Michele Santoro in Giovanni Mantovani) 23.15 Večerni dnevnik 23.35 Oddaja o kulturi: Fuori orario. Cose (mai) viste 0.35 Filmske novosti	7.50 Video strani 8.00 Zimski počitniški program 11.00 Film: Skrivalnice (Kan.) 12.00 Mozaik (pon.), 12.00 dok. Alpe Jadran, 12.30 nanizanka Zakon v Los Angelesu 13.15 Video strani 14.50 Mozaik. (pon.), vmes dok. Alpe Jadran 15.20 Žarišče 15.50 Sova (pon.), vmes nanizanka Vrnitev Arsena Lupina 16.55 Poslovne informacije 17.00 Dnevnik 17.05 Radijski diskoklub 17.50 Mozaik. (pon.), dokumentarna oddaja Ure - služabnice časa 18.35 Spored za otroke in mlade: Tri predice (švedska pravljica) 18.50 Risanke in TV okno 19.20 Dobro je vedeti 19.30 Dnevnik in vreme 20.05 Nanizanka: Simenon 21.05 Tednik 22.10 Dnevnik in vreme 22.30 Sova, vmes nanizanki Vse razen ljubezni in Vrnitev Arsena Lupina 23.50 Video strani	16.00 Sportni pregled 18.30 Spored slovensčini 18.45 Odprta meja 19.00 TVD Novice 19.20 Nanizanka: Woobinda 19.25 Otroška oddaja: Lanterna magica in nanizanka Woobinda 19.50 TV debata 20.30 Video glasba: Tutti frutti (vodi Alex Bini) 21.30 Nanizanka: Justice 22.15 TVD Novice 22.25 Oddaja o športu	9.50 SP v smučanju: ženski slalom za kombinacijo, 12.50 2. tek 16.30 SP v smučanju: ženski slalom za kombinacijo (povzetki) 17.30 Studio Ljubljana 19.30 Dnevnik in žarišče 20.30 Dokumentarec: Divji svet živali 20.55 Jacobus Gallus in vokalna skupina Ave 21.05 Svet na zaslону 21.35 Komedija na slovenskem odru: Ljudožerci (Gregor Strniša) 23.30 Yutel	7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše, vmes Koledar; 7.30 Pravljica; 8.00 Deželna kronika; 8.10 Spomini Henrika Tume; 8.40 Melodije; 9.30 Mislici sodobnega časa; 9.50 Potpuri; 10.00 Pregled tiska; 10.10 S koncertnega repertoarja; 11.30 Roman: Kaplan Martin Cedermac (27. del); 11.45 Glasba raznih narodov; 12.00 Svet skozi lunin pogled; 12.15 Orkestri; 12.40 Primorska poje: MoPZ Srečko Kosovel; 12.50 Orkestri; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Deželna kronika; 14.10 Dvigljena zavesa; 15.00 Country; 15.30 Zvočne kulise; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 17.40 Mladi val; 19.20 Zaključek.
CANALE 5	RETE 4	ITALIA 1	ODEON	RADIO KOPER (slovenski program)	RADIO KOPER (italijanski program)	
8.00 Nan.: La famiglia Brady 8.30 Film: Dagli Appennini alle Ande (pust., It. 1959, r. Folco Quilici, i. Eleonora Rossi Drago) 10.25 Aktualno: Gente comune 11.45 Kviza: Il pranzo è servito, 12.35 Tris 12.55 Canale 5 News 13.20 Kviza: O.K. Il prezzo è giusto!, 14.20 Il gioco delle coppie 15.00 Aktualno: Agenzia matrimoniale, 15.30 Ti amo... parliamone 16.00 Otroški variete: Bim bum bam in risanke 18.15 Nanizanka: I Robinson 18.40 Canale 5 News 18.45 Kviza: Il gioco dei nove, 19.35 Tra moglie e marito 20.15 Aktualno: Radio Londra 20.25 Striscia la notizia 20.40 Kviza: TeleMike 23.00 Variete: Maurizio Costanzo Show 24.00 Canale 5 News 1.05 Striscia la notizia 1.20 Radio Londra (pon.) 1.30 Nan.: Marcus Welby, 2.30 Operazione ladro	8.30 Nadaljevanke: Aspettando il domani, 9.00 Così gira il mondo, 9.30 Señorita Andrea, 10.30 Per Elisa, 11.30 Topazio 13.05 Nadaljevanke: Ribelle, 13.45 Sentieri, 14.45 La mia piccola solitudine, 15.15 Piccola Cenerentola, 16.15 La valle dei pini, 16.45 General Hospital, 17.15 Febbre d'amore 18.15 Kviza: Cari genitori 19.00 Aktualno: C'eravamo tanto amati 19.30 Aktualno: Linea continua 19.40 Nad.: Marilena 20.35 Film: Ispettore Brannigan, la morte segue la tua ombra (krim., ZDA-VB 1975, r. Douglas Hickox, i. John Wayne, Mel Ferrer) 22.50 Aktualno: Linea continua (2. del) 23.50 Aktualno: Telequattro 0.10 Film: La morte corre sul fiume (krim., ZDA 1955, r. Charles Laughton, i. Robert Mitchum, Shelley Winters) 2.00 Nanizanka: Bonanza	6.30 Vesti: Studio aperto 7.10 Otroška oddaja 8.30 Vesti: Studio aperto 8.45 Nanizanke: L'uomo da sei milioni di dollari, 9.45 La donna bionica, 10.45 Sulle strade della California 11.45 Vesti: Studio aperto 12.00 Nanizanki: T.J. Hooker, 13.00 Happy Days 13.30 Otroška oddaja: Ciao Ciao in risanke 14.35 Kviza: Urka 15.35 Nan.: Tutti al college, 16.05 Compagni di scuola, 16.30 Simon & Simon 17.30 Vesti: Studio aperto 18.05 Nanizanke: Mai dire si, 19.05 MacGyver 20.00 Risanke: Peter Pan 20.30 Film: Yuppies 2 (kom., It. 1987, r. E. Oldoini, i. Massimo Boldi, Jerry Calà), vmes Studio aperto 22.30 Variete: Tricolore 23.00 Variete: Buzz 23.25 Šport: Grand Prix 0.30 Vesti: Studio aperto 1.00 Nanizanka: Kung Fu - Il libro, 2.00 Samurai 2.55 Filma: Il papavero è anche un fiore, 4.50 Uomini coccodrillo	13.00 Človek in zemlja 13.30 Risanke 15.00 Nad.: Signore e padrone, 16.00 Pasionnes 17.00 Film: Chi bussa alla porta? (r. George Shafer, i. Ned Beath) 19.30 Risanke 20.00 Nan.: Capitan Power 20.30 Film: Thunder Alley (glas., ZDA 1985, r. J. S. Cardone, i. Leif Garrett, Roger Wilson) 22.30 Nanizanka: Casalengo superpiù 23.00 Film: Angel (krim., ZDA 1984, r. Neal Jordan, i. Cliff Gorman)	16.45 Rubrika: Ženska TV 18.10 Nanizanka: Autostop per il cielo 19.15 Variete: Oca locale 20.00 Vesti: TMC News 20.30 Film: C'è un fantasma tra noi due (kom., ZDA 1982, r. Robert Mulligan, i. Sally Field, James Caan) 22.25 Snežni planet 23.00 Nočne vesti 23.30 Film: L'angelo sterminatore (dram., Meh. 1962, r. Luis Buñuel, i. Silvia Pinal) 1.00 Film: Shaft - Un poliziotto pulito (krim., ZDA 1973, r. R. Roundtree)	7.30, 14.30, 16.30 Poročila; 13.30, 19.00 Dnevnik; 6.00 Glasba za dobro jutro; 6.05 Na današnji dan; 6.10 Vreme in prometni servis; 6.30 Jutranjik in cestne informacije; 7.00 Jutranja kronika; 7.30 Dnevni pregled tiska in kulturni servis; 8.00 Prenos Vala 202; 13.00 Oddaja in živo: Od enih do treh; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 17.00 Črno na bellem; 17.30 Aktualno: Primorski dnevnik; 18.00 Mladim poslušalcem; 19.00 Prenos Radia Ljubljana.	6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Jutranja glasba; 6.05 Jutranji almanah; 6.30 Zgodovinski utrinki; 7.00 Simfonia zvezd; 7.35 Skupaj; 8.00 Pošiljam ti razglednico; 8.25 Pesem tedna; 8.40 Vsega po nekaj; 9.00 Clic; 9.35 Popevka po želji; 10.00 Dnevni pregled tiska; 10.40 Družinsko veselje: ideje, nasveti in priporočila za gospodinje; 11.00 Pisali so nam; 11.30 Italijana; 12.00 Glasba po željah in čestitke v živo; 14.40 Pesem tedna; 14.45 Edig Galletti; 15.00 Naše sanje; 18.00 Souvenir d'Italy; 18.32 Instrumentalna glasba; 19.00 Jazz glasba; 20.00 Nočna glasba.
TELEFRIULI	TELE 4	TMC	TELE 4 (Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi	RADIO KOPER (italijanski program)	RADIO OPČINE	
15.00 Roza salom 16.00 Otroška oddaja 18.00 Nad.: Vite rubate 19.00 Igra: Marameo 19.30 Dnevnik 20.00 Rubrika o obrtništvu 20.30 Dok.: Črno in belo 21.30 Aktualno: Prva stran 22.30 Nočne vesti 23.00 Oddaja o jazzu 24.00 Nanizanka: Primus 0.30 Nočne vesti	(Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi	8.30 Nanizanka: Get Smart 9.00 Prijateljska narava 9.50 SP v smučanju: ženski slalom (1. tek) 11.10 Nadaljevanke: Potere 11.50 Kosilo z Wilmo 12.30 Nan.: Doris Day Show 12.50 Ženski slalom (2. tek) 13.30 Dnevnik in šport 14.00 Rubrika: Ženska TV 15.15 Film: Quel signore dei bambini (dram., ZDA 1973, i. Peter Boyle)	6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Jutranja glasba; 6.05 Jutranji almanah; 6.30 Zgodovinski utrinki; 7.00 Simfonia zvezd; 7.35 Skupaj; 8.00 Pošiljam ti razglednico; 8.25 Pesem tedna; 8.40 Vsega po nekaj; 9.00 Clic; 9.35 Popevka po želji; 10.00 Dnevni pregled tiska; 10.40 Družinsko veselje: ideje, nasveti in priporočila za gospodinje; 11.00 Pisali so nam; 11.30 Italijana; 12.00 Glasba po željah in čestitke v živo; 14.40 Pesem tedna; 14.45 Edig Galletti; 15.00 Naše sanje; 18.00 Souvenir d'Italy; 18.32 Instrumentalna glasba; 19.00 Jazz glasba; 20.00 Nočna glasba.	7.30, 13.30, 17.30 Poročila; 10.00 Matineja; 17.00 Time to rock; 19.00 Pogovor s psihologom; 21.00 Keltska glasba.		

Ocene goriškega župana glede globalne zaščite so že predmet političnega spora

Marsikdo se ne strinja s Scaranovimi stališči

Stališča, ki jih je goriški župan Scarano zagovarjal pred ožjim odborom prve senatne komisije glede zakonskih osnutkov za zaščito Slovencev v Italiji, so izzvala reakcijo tudi v občinskem svetu, potem ko se je že v prejšnjih dneh od njih ogradila SSK, ki sicer sodeluje v goriški občinski upravi. Pri tem gre povedati, da točna vsebina izjav doslej uradno ni znana in da je župan šele med razpravo na predsednični seji občinskega sveta napovedal, da bo dal svetovalcem in tisku kopijo dokumenta, ki ga je predložil ožjemu odboru senatne komisije. Do včeraj dokumenta z občine še nismo prejeli, pač pa smo si ga prisrkel po drugih poteh in ga objavljamo v celoti na drugem mestu na tej strani.

Scarano je v prejšnjih dneh seznanil z vsebino dokumenta občinski odbor na seji, potem ko je Slovenska skupnost že javno sprožila politični problem.

Predsednoči je vprašanje ponovno postavil svetovalec Bernard Špacapan na seji občinskega sveta. Ocenil je, da je bilo Scaranovo ravnanje nekorektno, ker je nastopil v imenu občinskega odbora, ne da bi se predhodno posvetoval z odborniki. Njegova stališča je občinski odbor potrdil šele naknadno. Sporna je tudi vsebina izjav, ki temeljijo na neki imaginarni kontrapoziciji med dvema narodnima skupnostima v Gorici, tako da se zdi, da leto 90 ni prineslo k nam nobenih novih pogledov na ta vprašanje. Občinski svet je z odobritvijo resolucije KPI o tem problemu 8. januarja letos zavzel povsem drugačno, odprto stališče, je ugotovil Špacapan in vprašal župana, ali je posredoval senatorjem tudi ta dokument.

Predstavnik SSK je predvsem osporaval trditvam župana o nekakšni destabilizaciji, ki naj bi jo tvegala Gorica, ko bi se slovenska manjšina preveč okrepila. Poudaril je, da je tako pojmovanje nacionalnih odnosov povsem v nasprotju z izjavami o Gorici kot laboratoriju sožitja. V takem pojmovanju, je dodal, je občutiti fobijo pred Slovenci in hudomušno pripomnil, da so fobije patološki pojavi, zdravijo pa se prav z odprto konfrontacijo s pojavom, pred katerim je nekoga strah.

Temu posegu so sledili še drugi. Misovec Coana je dejal, da njegova stranka, tako kot Lega Nazionale, podpira župana, če je res, da je spremenil dosedanja stališča o problemu zaščite Slovencev, ki so bila po mnenju desničarjev nesprejemljiva. Vsekakor je zahteval, naj župan posreduje občinskim svetovalcem celotno besedilo predloženega dokumenta. Predlog objave je podprl tudi načelnik svetovalske skupine KD Obič.

Neodvisni svetovalec KPI Igor Komel je dejal, da je zagrenjen zaradi

Scaranovih stališč, ki skušajo prikazovati Slovence kot nekako peto kolono imaginarnega sovražnika. Poudaril je, da smo Slovenci odkriti in lojalni državljani, ki skušamo preko kulture, športa in drugih dejavnosti graditi sožitje v mestu ne pa kakih nacionalnih trdnjav. Manjšina se je znala v teh letih odpreti novi kakovosti sožitja, pričakuje pa večjo zavzetost v tej smeri tudi s strani večine. Tudi jaz želim, da bi bila Gorica laboratorij sožitja, je dejal Komel in želel, da bi županove izjave na avdiciji ostale le enkratna napaka, ki naj se ne ponovi, na poti utrjevanja sožitja.

Dokajšen vtis je nato povzročil med svetovalci odbornik Nicolò Fornasir, predstavnik leve struje KD, ki se je tudi sam delno ogradil od Scaranovih stališč. Povedal je, da ga na seji odbora, ki je naknadno potrdil vsebino teh izjav, ni bilo. Fornasir meni, da bi izjave lahko bile nekoliko drugačne, če že ne po vsebini, ki nekako izraža že leta 1985 dogovorjeno stališče občinske uprave, vsaj v duhu, ki je tokrat dosti bolj defenziven kot pa konstruktiven. Konkretno je Scaranu očital dvojje napak: nekorektno metodo, ker se ni predhodno posvetoval z odborom, in vsebinsko, ko se je opredelil za preštevanje manjšine.

Scarano je glede tega takoj pojasnil, da je v svojem dokumentu navedel tudi nasprotovanje manjšine vsakemu preštevanju in je zato poudaril, da preštevanje ni bistven problem ter da manjšina obstaja in jo je treba upoštevati neglede na število njenih pripadnikov.

Ne gre za to, ga je popravil Fornasir: če resnično hočemo sožitje, se mora celotna skupnost - večina in manjšina - odgovodati preštevanju, ki bi pomenilo ločevanje.

Župan je nato odgovoril na nekatere kritike in skušal nekoliko omiliti izjave, a ne da bi jih bistveno popravil. Glede šolstva in kulture je dejal, da je skušal opozoriti senatorje na celovite potrebe mesta, pri čemer je treba upoštevati tako manjšino kot tudi večino. Pojasnil je, da nasprotuje privilegijem pri zaposlovanju za pripadnike manjšine ali priznavanju kakih ekonomskih privilegijev gospodarsko dovolj trdni manjšini, ker bi to, tako kot vsiljevanje generalizirane dvojezičnosti, povzročilo močan in upravičen odpor v večini.

Toda zaposlitev kakega funkcionarja z znanjem slovenščine ni nikakršen privilegij, mu je zabrusil komunist Bratina, prav tako nezadovoljen z odgovorom pa je bil tudi Špacapan, ki je dejal, da SSK nikakor ne more soglašati s takimi stališči, ki v bistvu skušajo ohranjevati kontrapozicijo med obema narodnostnima skupnostima.

Zapisek, ki ga je župan Scarano izročil komisiji senatne zbornice

Objavljamo prevod dokumenta, ki ga je goriški župan ob nedavni avdiciji posredoval ožjemu odboru senatne komisije. Še včeraj smo zmanjkušali dobiti iz občine izvod po uradni poti. Ker stališča strank in združenj dokazujejo, da marsikdo v mestu že razpolaga s tem dokumentom, smo se odločili za objavo njegovega besedila, ki si ga je Primorski dnevnik zagotovil po neuradni poti.

ZAKONSKI OSNUTKI GLEDE ZAŠČITE SLOVENSKE MANJŠINE

Avdicija pri ožjem odboru prve senatne komisije

9. januarja 1991.

OBČINA GORICA

Pričujoči zapisek sledi točkam, ki jih vsebuje dokument, ki ga je prejela goriška občina, v zvezi z glavnimi spornimi vprašanji glede zakonske zaščite za slovensko manjšino. V zvezi s posameznimi točkami podajamo naslednje pripombe:

1. (homogenost zaščite). Ta uprava meni, da je treba ohraniti princip razlikovanja med manjšino, ki prebiva v pokrajinah Gorica in Trst ter ono, ki živi v videmski pokrajini, ker slednja nima tako jasno začrtanih nacionalnih in etničnih značilnosti.

2. (Evidentiranje občin in krajev, kjer prebivajo pripadniki manjšine): Po navedeni mnenju mora o tem vprašanju odločati državni zakonodajalec.

3. (Javna raba jezika): Kar zadeva stanje v krajih na ozemlju goriške občine, v katerih naj bi veljale zaščitne norme, opozarjamo, da v teh krajih ni specifičnih občinskih ali področnih uradov. Po vse dokumente prihajajo namreč vsi občani brez posebnih težav - upoštevajoč prav njihovo bližino - v centralne občinske urade. Kar pa zadeva »... periferne urade in službe javne uprave s pristojnostmi na občinski ravni in sedežem v navedenih krajih (člen 2)«, opozarjamo, da ni takih uradov v dveh krajih, ki jih omenja zakonski predlog, razen poštne urade.

Ne soglašamo vsekakor z možnostjo, da bi poleg ustnega poslovanja vnesli dvojezičnost tudi v javne dokumente, zlasti zato, ker bi to povzročilo birokratsko obremenitev, tudi v škodo samih koristnikov zaščite. Opozarjamo nadalje, da bi možnost prebivalcev goriških predmestij, da zahtevajo dokumente v slovenskem prevodu, pomenila, da bi morali prevajati vse sklepe in akte (koncesije, ukaze, dovoljenja itd.) ne samo Občine, ampak tudi vseh drugih javnih uradov, ki delujejo na teh območjih in so zanje pristojne. To bi v praksi pomenilo prikrito uvajanje dvojezičnosti, ko pa je v obravnavanem zakonskem osnutku rečeno, da se je noče uvajati v našem mestu.

4. (Šolstvo): Na tem področju je manjšina, tudi z zakonskega vidika, že dobro zaščiten. Goriška občina bo kmalu zaključila gradnjo velikega in modernega šolskega centra, kjer bo prostor za višje šole vseh stopenj s slovenskim učnim jezikom.

Težave pa vidimo predvsem v dejstvu, da centralna uprava nima dovolj posluha in razumevanja in torej ne nudi vseh posledičnih podpor za potrebe goriške občine, ki mora v izvajanju svojih pristojnosti zagotoviti, vzdrževati in upravljaliti dvojno šolstvo: eno za izobraževanje italijanske večine in drugo za slovensko manjšino.

5. (Socialni in ekonomski razvoj): Soglašamo s tem, da se podpre ekonomsko stanje slovenskih skupnosti tam, kjer se kažejo znaki gospodarske depresije in nazadovanja. Kar zadeva Gorico takih problemov k sreči ni, tudi po zaslugi živahne delavnosti, ki je značilna za občane slovenskega jezika. Prihaja celo do tega, da ima gospodarstvo Slovencev še dodatne posebne značilnosti. Te se kažejo s pozitivnimi produktivnimi učinki in donosnimi de-

javnostmi zlasti na področjih vinogradništva, export-importa v Jugoslavijo; imajo tudi lasten bančni sistem in možnosti zaposlovanja v javni upravi (kot učno ter kot tajnik in pomožno osebje) v šolah s slovenskim učnim jezikom.

6. (Podpora kulturnim dejavnostim): Gre za enega med najbolj kočljivimi aspekti te problematike. V mestu delujejo prave trdnjave slovenske kulture, ki razpolagajo z izdatnimi denarnimi sredstvi in z opremo ter s sedeži, ki so jih ustvarili z izdatnimi prispevki, ki so jih prejeli z druge strani meje. Jasno je, da so vse te dejavnosti odprte tudi članom večinskega naroda, vendar je treba upoštevati tudi dejstvo, da mora občina razpolagati z zadostnimi sredstvi za kulturni razvoj obeh mestnih komponent (podčrtano v originalu, op. ur.). Če nam država in deželna vlada ne dodelita dovolj sredstev, obstaja res paradoksalna nevarnost, da bodo kulturni centri manjšine prevladali po obsegu in bogastvu dejavnosti nad tem, kar bi morali občinska uprava in mestna skupnost biti sposobni nuditi vsemu prebivalstvu (vključno z večino). Nezaslišano je namreč, da predvideva zakonski predlog, da postane Glasbena matica konservatorij, kljub temu da obstaja komaj nekaj desetletij, medtem ko ni predvideno enako priznanje za glasbeno šolo Istituto di Musica "Città di Gorizia", ki se lahko ponaša že s stošestdesetletno dejavnostjo. To bi privedlo do tega, da bi učenci zapuščali občinsko glasbeno šolo in se vpisovali v slovenski konservatorij, ki bi smel izdajati diplome. Zato predlagamo, naj se obema šolama prizna status konservatorija ali pa, naj postane konservatorij občinska šola "Città di Gorizia", Glasbena matica pa njegova ločena sekcija s slovenskim učnim jezikom.

7. (Preštevanje slovenskega prebivalstva): Gotovo bi bilo zaželeno, da bi poznali točno število slovenskega prebivalstva. Po drugi strani pa je tudi res, da slovenska skupnost odločno odklanja vsako hipotezo preštevanja iz razumljivih razlogov, ki temeljijo ne neki obliki obrambe lastne sfere individualne svobode. Menimo vsekakor, da to vprašanje ne predstavlja bistvenega problema. Ne glede na njeno število slovenska skupnost obstaja in jo je treba upoštevati.

8. ("Privilegiji pri zaposlovanju"): Tudi tu gre za delikatno vprašanje. Menimo, da bi v situaciji zlasti mladinske brezposelnosti uvajanje privilegijev glede zaposlovanja v korist občanov, ki pripadajo slovenski manjšini, povzročilo oster, razširjen in najbrž tudi nevaren odpor med goriškimi prebivalstvom. Take vrste zaščita kot tudi morebitne hipoteze generaliziranih oblik dvojezičnosti, bi gotovo povzročile največjo in najodločnejšo reakcijo v vseh večinskih okoliščinah.

Zaradi razlogov, ki smo jih navedli pod točko 5, ponovno poudarjamo, da razpolaga slovenska skupnost s solidnimi gospodarskimi dejavnostmi, ki jo varujejo pred možnostjo recesije ali ošibitve in ji zagotavljajo tudi ugodne možnosti zaposlovanja. Zanesljivo lahko namreč trdimo, da je fenomen mladinske brezposelnosti manj občuten med pripadniki krajevske slovenske skupnosti in to bodisi zaradi njihovih številnih donosnih produktivnih in delovnih dejavnosti, kakor tudi zaradi specifične terciarnih dejavnosti v mestu, ki zlasti v distribucijskem sektorju zaposluje skoraj izključno dvojezično osebje in torej izključno pripadnike manjšine.

K navedenemu prilagam kopijo dokumenta z nekaterimi svojimi pripombami k zaščitnemu zakonskemu osnutku, ki sem ga obrazložil leta 1985 ob avdiciji pred "Komisijo Garibaldi".

ŽUPAN
dr. Antonio Scarano

Po zagotovilih deželnega odbornika Di Benedetta županu Colombiju

Obnovili bodo »pašerelo« v Gradišču

Transportni promet bodo z državnih cest skozi naselja skušali preusmeriti na avtocesto

Problemi cest in prometa v srednjem delu goriške pokrajine so bili predmet razprave na vrsti srečanj, ki jih je deželni odbornik Giovanni Di Benedetto imel z župani treh občin na Goriškem, ki imajo zaradi lege in pomembnih prometnic na njihovem ozemlju sorodne in dokaj pereče probleme. Z deželnim odbornikom so se srečali župani občin Gradišče Colombi, Zagraj Visintin in Vileš Burgnich. Govor je bil tako o glavnih prometnicah skozi te občine - predvsem o državni cesti Videm-Trst in državni cesti 351 iz Gorice proti Vilešu in Červinjanu, kot tudi o nekaterih specifičnih problemih na drugih cestah, med katerimi je še posebno pereč problem mostu (pašerelo) med Gradiščem in Zdravščinami.

Di Benedetto je obljubil poseg Dežele za obnovo in razširitev tega mostu, ki je sedaj zaprt prometu, potem ko je pred nekaj meseci narasla Soča načela njegovo stabilnost. Namen je, da bi na mostu uredili dva vozna pasova za avtomobile (vsekakor pa ne za tovornjake), ob njih pa še po enega za kolesarje in za pešce. S tem bi zagotovili potrebno povezavo med centrom Gradišča in železniško postajo pod obronki Krasa. Poseg naj bi uresničili po hitrem postopku, je obljubil odbornik, s tem da bi ga uvrstili med nujne ukrepe na področju civilne zaščite in bi torej za izvedbo načrta poskrbelo kar neposredno deželno odborništvo za civilno zaščito.

Deželni odbornik je nadalje poudaril pomembnost nekaterih cestnih na tem območju tudi za transportni promet med mejnim postajališčem, pristaniščem v Trziču, ronškim letališčem in železniškim vozliščem v Červinjanu. Pri tem pa se pojavljajo tudi problemi zaradi težkega prometa skozi naselja, na katere so opozorili župani prizadeatih občin. Na srečanjih so zaradi tega

vzeli v poštev možnost, da bi v dogovoru z družbo ANAS na novo opredelili značilnosti in namebnost posameznih prometnic. Težki promet naj bi skušali preusmeriti na avtocesto, sicer ne s popolno liberalizacijo na odseku

med Vilešem in Trzičem, kot so zahtevali župani teh in številnih drugih občin, pač pa s poskusnimi olajšavami za težka vozila (povračilo cestnine). Di Benedetto je potrdil, da bodo ti ukrepi stopili v veljavo sredi februarja za poskusno obdobje štirih mesecev.

Skapinove zvijače jutri v Kulturnem domu v Gorici

Konec tedna bo v zamejstvu gostoval Dramski studio slepih "Novi život" iz Zagreba, ki bo predstavil Molièrovo komedijo "Skapinove zvijače". Dogodek je še posebej pomemben zato, ker gre za edino gledališče slepih v Evropi.

Delo, ki nam ga bodo predstavili gostje iz Zagreba, je zrežirala priznana umetnica Nina Kleflin; nekoliko nenavadno scenografijo pa si je zamislil Ljubomir Miščević.

Predstava, pravzaprav "zamejska premiera", bo na sporedu jutri, v petek, 1. februarja 1991, v veliki dvorani Kulturnega doma v Gorici (Ul. Brass 20) s pričetkom ob 20.30.

Dramski studio slepih "Novi život" deluje že 40 let in je doslej odigral več kot 800 predstav. Gre za pravo profesionalno gledališče. Predstave te igralske skupine so zelo dobro obiskane in na visoki umetniški ravni. Za svoje delo je to edinstveno gledališče prejelo številna priznanja in je že večkrat gostovalo tudi v tujini.

Naj ob tem dodamo še, da je jutrišnja predstava izven abonmaja, abonenti SSG pa imajo popust na vstopnicah.

Planinski ples bo v soboto

V znamenju nadaljevanje bogate tradicije pred prvo in po drugi svetovni vojni, je Slovensko planinsko društvo, po dograditvi Kulturnega doma, spet začelo prirejati planinski ples. Prvo tako družabnost so priredili 13. februarja leta 1982 prav v novem Kulturnem domu. Doslej so planinci držali besedo in družabnost pripravili vsako leto. Deseti planinski ples bo v soboto, 2. februarja. Igral bo ansambel Vrtnica. Na družabnosti bo dovolj priložnosti za prijateljski pogovor, klepet (kako malo priložnosti imamo sploh za to!) in prijetno razvedrilo. Vstop je z vabili, ki so na razpolago v trgovini Bavcon. Društvo obvešča, da je še nekaj prostih mest in naproša vse, ki se še niso odločili, da čimprej dvignejo vabilo. Jutri tudi na sedežu od 16. do 18. ure.

Občina naj bi poskrbela za golobe na Travniku

Z golobi je križ. Če jih je preveč postaja njihova prisotnost nadležna, predvsem zaradi iztrebkov. Golobe, ki so se običajno zadrževali na strehi in v ostrešju cerkve na Travniku, so po zaključku del dejansko pregnali. Pred kratkim so se oglasili stanovalci na Travniku in upravitelji raznih trgovin na tem območju. S cerkvenega poslopja izgnani golobi so se namreč preselili na sosednje hiše. Posledice pa so naravno, naravne. Te dni so županu, v vednost pa tudi načelnikom skupin v občinskem svetu, društvo za varstvo živali in seveda časopisom, poslali predlog, ki obsega tri osnovne točke: 1) da občina redno poskrbi za čiščenje iztrebkov, 2) da občina poišče primeren mesto, kjer bodo golobi našli primerno zavetišče, 3) da občina poskrbi za načrt kako bi z naravno selekcijo postopoma vzgojili jato golobov, ki bi bila s higienskega vidika nenevarna. Pismo s predlogi je podpisalo 152 občanov.

Danes prekinitev električnega toka

Občinsko podjetje obvešča, da bodo danes med 13.30 in 16.30 zaradi nujnih vzdrževalnih del na omrežju srednje napetosti, odklopili tok na območju naslednjih ulic: Trento, Ariosto, Donizetti, Goldoni, Parini, Bosizio Korzo Italia (med hišnimi številkami 165 in 236). Občani naj ravnajo z napravami, tako kakor da bi bile pod napetostjo. Prosijo za razumevanje.

razna obvestila

Kulturno društvo Danica sklicuje sejo odbora danes, v četrtek, 31. t. m., ob 19.30

v športnem in kulturnem središču Danica.

V Gorici bo danes srečanje delegacije Slovenske skupnosti in novogoriške liberalne stranke.

Fotoodsek KD Danica vabi člane in prijatelje na predpustno družabnost s plesom, v soboto, 2. februarja ob 20. uri v SKC Danica.

kino

Gorica
KULTURNI DOM 20.45 »Taxi blues«. Režija Pavel Lounguine.

CORSO Danes zaprto. Jutri 17.30 - 22.00 »Miliardi«. Režija C. Vanzina.

VERDI 18.00-22.00 »Mamma, ho perso l'ereo«.

VITTORIA 17.30-22.00 »I vizi transessuali di Moana«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Trzič
EXCELSIOR 18.00-22.00 »Josefine V«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

COMUNALE Danes zaprto. Jutri 18.00-22.00 »Verso sera«.

Nova Gorica
SOČA (Kulturni dom) 18.00 in 20.00 »Ve-ličastni Ninja«.

SVOBODA (Šempeter) 20.00 »Duh«.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI Bassi Thea — Raštel 52 — tel. 533349.

DEŽURNA LEKARNA V TRZIČU Občinska lekarna št. 1 — Ul. Terenziana na 26 — tel. 482787.

pogrebi

Danes ob 11. uri Pia Vidri, iz bolnišnice sv. Justa na glavno pokopališče.

Jutri v Devinu predstavitev nove knjige Pavleta Merkušja Študija o krajevni toponomastiki v devinsko-nabrežinski občini

Pavle Merku

Jutri bo na sedežu MPZ Fantje izpod Grmade (v bližini otroškega vrta) v Devinu predstavitev nove knjige Pavleta Merkušja "La Toponomastica nel Comune di Duino-Aurisina" (Toponomastika v devinsko-nabrežinski občini). Knjigo je izdala tamkajšnja občinska uprava, založili pa

sta jo Pokrajina Trst ter Hranilnica in posojilnica v Nabrežini. Avtorja in njegovo najnovjše delo bo predstavil prof. Mario Doria, ki je docent na oddelku za glotologijo tržaške univerze. Med drugim je znan tudi po tem, da je izdal slovar tržaškega narečja. Predstavitve bo ob 18. uri.

Knjiga "La Toponomastica nel Comune di Duino-Aurisina" je izšla v italijanskem jeziku, obravnava pa avtohtone kraje v celotni občini. Izpuščena so poznejša imena in kraji, kot je na primer Ribiško naselje, ki je nastalo v povojnih letih. O vsebini knjige smo na kratko pogovorili z avtorjem Pavletom Merkušjem. Najprej smo ga vprašali, kako je knjiga nastala in katera je njena vsebina. Merku nam je takole odgovoril:

»Leta 1986 sem opravil raziskavo po naročilu občinske uprave, ko ji je načeloval župan Brezigar. Dolgo časa smo iskali sredstva za raziskavo in njeno objavo, končno pa je le prišlo do tiskanja knjige. Knjiga je dokaj obsežno delo, ki zajema celoten občinski teritorij in njegove različne stvarnosti.

Zbral sem nad 500 različnih imenskih oblik, ki zadevajo 1.500 krajevnih stvarnosti. Nekatera imena se namreč pojavijo enkrat, druga pa tudi do petdeset ali celo štedesetkrat. Pri svojem delu sem upošteval vse zgodovinske virove srednjega veka do danes. Poleg tega sem upošteval še živa imena, ki sem jih dobil po pričevanju številnih krajevnih informatorjev.

»Vaša knjiga je razdeljena na dva tematska dela, ki prinašata vrsto novosti.«

Pri svojem delu sem upošteval vse občinsko ozemlje in tako zbral bodisi imena naselji bodisi ledinska imena. V drugem delu študije sem opravil poskus tipološke analize krajevnih imen, kar lahko omogoča zgodovinsko branje prostora.

V bistvu gre za to, da analiza omogoča zgodovinsko analizo prostora skozi krajevna imena, kar je za slovenski prostor novost. Tega dela se namreč na Slovenskem ni lotil še nihče.

»Vaša knjiga je izšla v italijanski, kateri so razlogi za takšno odločitev?«

Ko sem se menil za knjigo, so me vprašali, v katerem jeziku jo želim napisati. Odločil sem se za italijanščino in to iz zelo konkretnih razlogov. Med Italijani vlada za tovrstna dela veliko zanimanja. V Furlaniji-Juljski krajini živijo danes podobne publikacije velik uspeh; med Slovenci pa je stvarnost dokaj drugačna. Vem, da bo knjiga zanimala domačine, poleg njih pa so le redki tisti Slovenci, tako pri nas kot v Sloveniji, ki se ukvarjajo s takšnimi vprašanji in jim sledijo. Tisti, ki to počnejo, pa bodo znali prebrati knjigo v italijanščini. Nezanimanje med Slovenci se mi zdi vsekako problem. Glede možnosti dvojezične knjige bi dejal le to, da sebe ne nameravam prevajati; to sem bil primoran že prevečkrat storiti... "Dvojezičnost" je v bistvu političen problem.

Razgovor s končno polemično noto je lahko še učinkovitejšo vabilo na jutrišnje predstavitve dela, ki je pomembno tako iz vsebinskih kot tudi metodoloških oprijemov. (am)

Predstavili so jo v Cankarjevem domu. Knjiga o slovenskem prelomnem letu 1990

LJUBLJANA — V Cankarjevem domu v Ljubljani so predstavili knjigo Slovenija 1990, s podnaslovom Kronika slovenskega prelomnega leta v besedi in sliki. Knjiga je izšla pri Založništvu slovenske knjige. Kot je v imenu založbe povedal Jaro Mihelič, pa je nastala »kot delajo peki sveže zemlje; izšla je namreč v rekordno kratkem času, zamisel zanjo je njen pobudnik, pisatelj Miloš Mikeln, dal sredi jeseni.

Mihelič je dejal, da je knjiga dokaj aktualna, saj zajema tudi še zelo sveže dogodke, npr. plebiscitno vzdušje ob koncu lanskega leta, pa manj pomembne dogodke, kakršna sta fotografska posnetka silvestrovanja in zadnjega rojenega Slovenca v minulem letu. Opisal je glavne značilnosti knjige (ta vsebuje več kot 200 fotografij, statistične razpredelnice, kronološki pregled dogodkov, grafikone, številne komentarje itd.) in dodal, da je naletela na zelo ugoden odziv med ljudmi. Dobršen del 7.000 izvodov, kolikor so jih natisnili, so namreč prodali s prednaročili, tako da je v prosti prodaji ostalo le zelo malo izvodov.

Miloš Mikeln je dejal, da je leto 1990 ostalo v slovenski zgodovini kot mejnik. »Svoje mejnike je treba poznati, saj je vsak mejnik preizkušnja. A vsak mejnik med dvema dobama je obenem tudi izkušnja, ki se vtisne v narodov zgodovinski spomin. Ta spomin bo pravi in pravičen le, če hrani v sebi mejniško preizkušnjo in izkušnjo kar se da verno, nepristransko in ravnotežno.« Dejal je tudi, da je to zelo težko, saj se zgodovina šele kanese loteva opisovanja preteklih dogodkov, da o vrednostnih sodbah teh dogodkov sploh ne govorimo. Kakorkoli že, v knjigi so na kratko opisani še drugi prelomni dogodki iz slovenske zgodovine, zlasti iz novejših dobe, ki je hkrati tudi najbolj sporna. Leto 1990 kot prelomno leto je razčlenjeno predvsem s političnega pogleda: opisani so dogodki, kot so npr. spomladanske volitve, spravna maša v Kočevskem rogu, plebiscit in številni drugi.

Za Mikelnom je spregovoril komentator ljubljanskega Dela Boris Jež, ta je kot soavtor napisal kronološki pregled minulega leta. Dejal je, da so velik vpliv na dogodke v letu 1990 v Sloveniji imeli dogodki iz preteklega obdobja, še zlasti iz zadnjih let. Tretji avtor, fotograf Joco Žnidaršič, je bil odosten, spregovoril pa je Marjan Raztresen, ki je zbral in objavil mnenja 30 akterjev iz prejšnjega leta.

Knjigo je opremil in tehnično uredil Ivan Nemeč, kaže, da jo bodo v kratkem ponatisnili.

Ivan Vogrič

Predstavili so jo na tiskovni konferenci Opere SNG V Cankarjevem domu predstavili postavitev Aide s številnimi gosti

V torek, 5. februarja, bo ob 19. uri na velikem odru Cankarjevega doma premiera osrednje ljubljanske operne produkcije v tej sezoni, to je Verdijeve Aide. To je prvič, ko uprizarjajo opero v Cankarjevem domu. Za predstavo vlada veliko pričakovanje, saj gre za velik napor ljubljanske Opere SNG, ki je morala zbrati vse svoje organizacijske in umetniške moči, da je lahko uresničila projekt.

Značilnost postavitve je poudarjena internacionalnost ansambla: predstavo, ki ji bo dirigiral Lovrenc Arnič, je režiral francoski režiser Jacques Karpo, za koreografijo je poskrbel Anglež Jeremy Leslie Spinks, scena in kostumi pa so delo Isabelle Partiot iz Francije. V vlogah se bodo alternirala znana imena mednarodne in domače operne scene: *Aida* — Pauletta de Vaughn in Gabriella Cegolea, *Amneris* — Zlatomira Nikolova in Glenis Lynos, *Radames* — Bruno Sebastian in Dimitrij Damjanov, *Amonasro* — Terence Sharpe in Ferdinand Radovan, *Ramfis* — Stefan Elenkov in Janez Vasle, *kralj* — Neven Belamarič, *svečenica* — Gordana Tomič in Norina Radovan, *sel* — Ivan Mutaščev in Jure Kušar.

Na tiskovni konferenci, ki je bila v torek v Ljubljani, so bile prav besede gostov najbolj vzpodbudne. Dejali so, da so zadovoljni, da ustvarjajo Verdijevo predstavo v Cankarjevem domu in da sodelujejo z ansamblom Opere SNG ter da upajo, da bo predstava povsem uspešna.

O ambicioznosti načrta govori sodelovanje številni slovenskih skupin, tako bodo sodelovali godba iz Vevč, Moški zbor Srečko Kosovel, baletna šola, večja skupina glasbenikov, ki niso člani Opere in številni statisti. Skratka, pripravljajo se tudi po sceni mogočna predstava, ki želi tekmovali z najbolj znanimi evropskimi opernimi gledališči in postavitvami.

Pred nedavnim so ga predstavili v župnijskem muzeju v Benetkah

Izšel je zanimiv vademekum za cerkveno spomeniško varstvo

Pred nedavnim je izšel Vademekum za cerkveno spomeniško varstvo (v izvorniku *Vademecum per gli operatori nei beni culturali ecclesiastici*), ki sta ga sestavila Claudio Bellinati in Ivone Cacciavillani. Delo so predstavili v župnijskem muzeju v Benetkah, izdal pa ga je deželni odbor. Na predstavitvi je bil prisoten tudi beneški patriarh kardinal Marco Cè. Priročnik na enem mestu združuje pestro in preštevilno zakonodajo na področju cerkvenih spomenikov, kar je prvi poskus tovrstnega delovnega pripomočka v Italiji.

Vademekum je razdeljen na tri enote: prvič, slovarček izrazov z napotili na konkretna pravila in zakone; drugič, antologija razprav o zakonskih vidikih ohranjanja in ovrednotenja cerkvenih kulturnih dobrin; in tretjič, zbirka zakonov in pravilnikov s civilnega in cerkvenega področja. Knjiga vsebuje med drugim pregled zakonov o cerkvenem stavbeništvu po pokrajinah s posebnim poudarkom na Benečiji in Furlaniji-Juljski krajini in predstavlja vir praktičnih napotkov za to dejavnost v perspektivi združevanja Evrope. Vsekakor gre za publikacijo, ki je v Italiji redkost, kar se tiče zakonodaje s področja varstva pa edina.

Literarna zbirka ROB pomeni za koprsko založbo Lipa zelo pomemben dosežek

Kljub vsem težavam, eksistenčni negotovosti in grozečemu stečaju je primorska Založba Lipa izdala lani 17 novih publikacij, med njimi tudi pomembna dela o primorski zgodovini. Konec leta so izšle štiri knjige zbirke ROB.

Med slovenskimi založbami, ki se vse otepajo s finančnimi težavami in izdajajo velik manj knjig kot prejšnja leta, je najbrž v največjih zagatah prav primorska Založba Lipa, ki ima sedež v Kopru. Tu gre namreč poleg običajnih težav še za podedovani dolg iz preteklosti (okrog dva milijona dinarjev). Vsa se na prvi pogled ne zdi tako gromozanska, da ga vsa Primorska ne bi zmogla, kljub temu pa stvar ni tolikanj preprosta, da ne bi ogrozila založbinega obstoja. V zadnjem letu je zaradi splošnih družbenih in političnih sprememb prišlo tudi do drugačnih organiziranosti, odmanjkali so nekdanji ustanovitelji in financirji, na splošno pa je zaradi slabega gospodarskega položaja manj denarja. Dolg, ki se je znašel v založbi bilanci, pa je le sum, čeprav že drugo leto izkazuje finančno pozitivno poslovanje.

Ker pa so zadnje čase stečaji kar na tekočem traku, so tudi Založbi Lipa v Kopru preprosto predlagali stečaj. Toda vemo, kako lahko je nekaj ukiniti in kako težko se potem rojeva in zaživi znova. In prav gotovo je, da bi stečaj pomenil dokončno ukinitve te primorske založbe. V zadnjih dveh letih je zato vodstvo založbe pripravilo že več predlogov za rešitev, zadnjega v drugi polovici preteklega leta in o njem naj bi razpravljale primorske občine na zadnjih decembrskih sejah, ko naj bi še sprejele tudi ustanoviteljstvo založbe. Reči je treba, da je večina občin naklonjeno sprejetju Lipine načrte in predlogov. Tako kaže, da se bo primorski založbi posrečilo, da se izogne stečaju.

Kaj predvideva njihov predlog? Že pred letom dni so zmanjšali število zaposlenih (od 26 jih je ostalo 10), uredili so nove prodajalne in sploh namenili komercialni več pozornosti in časa, pripravili dokumente o transformaciji založbe v delniško družbo ali v družbo z omejeno odgovornostjo. Po novi zakonodaji bi Lipa lahko postala tudi zavod kot nepridobitniška organizacija, ki bi imela funkcijo izdajanja tako imela Lipa posebno identiteto.

Kljub vsem težavam in negotovemu obstoju so pri Založbi Lipa izdali lani 17 publikacij (Vogrski o gledalu časa, Polovica ženske, Ovcarstvo na Pivki,

Slovenska država Karantanja, Prvi antifašizem v Evropi, štiri knjige zbirke ROB - da omenim samo nekatere). Omeniti velja, da je tudi med 630 izdanimi knjigami doslej več kot polovica del s primorsko tematiko. In kot pravilno meni direktor Lipe prof. Jože A. Hočevar, te knjige ne bi nikdar izšle brez primorske založbe. Torej če pride do stečaja in likvidacije Založbe Lipa v Kopru, ne bi s tem samo zazijala nova siva lisa na primorskem kulturnem zemljevidu, ampak bi imeli tudi primorski avtorji in dela s primorsko tematiko veliko manj možnosti, da zagledajo luč sveta. Iluzorno je tudi, da bi taka dela izdajale manjše privatne založbe, ki se sicer rojevajo, toda delujejo izključno na profinitni osnovi. Lipa pa ima tudi za letošnje leto na programu nekaj takih del. Med drugim je skoraj tik pred izidom delo Janeza Kramarja Narodna prebujanja istriških Slovencev (Kramar je tudi avtor monografskega dela Izola - mesto ribičev), v načrtu je še naprej zbirka ROB, v kateri naj bi letos izšli avtorji Uroš Kalčič, Jožek Štucin in Andrej Lutman, v kratkem pa izide delo Janka Kosa Prešeren in njegova doba. Prav o zbirki ROB bi veljalo podrobneje pisati.

Konec lanskega leta so že šesto leto izšle pri primorski Založbi Lipa knjige zbirke ROB (ureja Jaša Zlobec, oprema Jure Kocbek). Tokrat so to bili pesniki Alenka Jensterle, Rade Krstič in Vera Pejović ter kratka proza Tamare Doneva.

Pesem je sled svetlega mita na temnem obrobju jezika, pravi pesnica Alenka Jensterle. Njena zbirka ima naslov Judit in most. Za literaturo se je odločila po študiju slovenščine in književnosti na ljubljanski univerzi. Pesmi v tej zbirki so iz časa njene delo kot lektorice slovenskega jezika na Karlovi univerzi v Pragi, kjer se je znašla v ozračju državnega totalitarizma in židovske mistike, kar je seveda na njeno pesnikovanje močno vplivalo. Zdjaj je Alenka Jensterle Lektorica na Kolumbijski univerzi v New Yorku in še vedno piše pesmi.

V pesmih, ki so izšle v ROB-u, ne gre za prvo ustvarjanje, saj je avtorica že precej objavljala v slovenskih revijah. Tako je zbirka Judit in most že sad zrele in izoblikovane pesniške osebnosti, ki brez predsodkov in suvereno korespondira s svetom in ga zajema v najbolj konkretnih razsežnostih. Njen pesniški svet (moderno se reče zato temu avto poetika) je samosvoji in se precej loči od siceršnje mlade slovenske poezije. V pesnjenju vnaša svoje izkušnje s svetom od Prage do Irske, pri čemer obli-

kuje samosvoje vidike in podobe z individualno pesniško držo. Pesmi Alenke Jensterle bodo prav gotovo očarale marsikaterega prijatelja poezije.

Koprčanka Vera Pejović je že končala študij primerjalne književnosti in literarne teorije na ljubljanski Filozofski fakulteti, postdiplomsko pa študira še naratologijo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Pesniška zbirka Devica in samorog je prva knjiga njene poezije, čeprav je objavila precej pesmi in proze po slovenskih revijah. Njena pesniška govorica je sodobna, čeprav uporablja motive srednjeveških mitov in Jungovo psihoanalizo, toda moralistično metafiziko srednjega veka spreminja v hlastno in nepotešeno fiziko sodobnega časa, jo pretaka v besedno alkimijskih svojih pesmi.

Zlati rez je četrta pesniška zbirka Rade Krstiča, svobodnega umetnika, ki je po različnih študijih zdaj pristal na igralski akademiji v Ljubljani. Krstič je lirik in se tudi v tej svoji novi zbirki drži svojega ustaljenega načina: ob klasični jezikovni strukturi razbija strukturo pesmi na fragmente, pusti, da v poezijo vdira iracionalno. S tem načinom tudi zbrsuje mejo med življenjem in smrtjo, rob med bivanjem in pogubljenjem, ob lirčne impresije pa butajo tragična občutja življenja, tukajšnjega in zdajšnjega. Pesniku gre zares, zato se ne igračka z eksperimentiranjem. Krstič se ukvarja tudi s publicistično in dramatično in sodi v mlado slovensko književnost osemdesetih let.

Edino prozo v zadnji Lipini zbirki ROB je prispevala Tamara Doneva. Njena Lenorina jahalna šola v nezavezujoči maniri izrablja sakralne objekte in motive, blaga ironija hoče biti duhovita in poetična hkrati. Ob lepem jeziku uporablja avtorica tudi žanrsko izrazislovje, vendar dovolj nonšaltno, da ni moteče. Predvsem pa je razveseljivo, da se je nekdo vendarle lotil tudi kratke proze, koncepta, ki je v slovenski književnosti redek gost. Mlada avtorica je doma iz Postojne. »Rodila sem se neke davne pomladi, ko so jutranji žarki pili srebrno roso s komaj vzcvetelih čaš tulipanov. Svet je zastal in moj trenutek v zgodovini človeštva je bil zapečaten za vselej,« pravi o sebi - zdaj pa skuša "svoje začudenje in sanje uresničiti na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze".

Zbirka ROB je za primorsko Založbo Lipa, ki se še vedno drži na robu obstoja, znova dosežek in obnem obet za njeno novo pomlad.

Zdenka Lovec

Prispevki za nov spomenik A. M. Slomšku

V času od letošnjega septembra do septembra leta 1992 bosta slovenska kulturna javnost in Cerkev z več prireditvami počastili spomin na mariborsko delovanje škofa Antona Martina Slomška, velikega narodnega prosvetitelja, pesnika in pisatelja.

Letošnjega septembra bo namreč minilo 130 let, kar je prenesel sedež lavantinske škofije iz St. Andraža na Koroškem v Maribor, zakoličil s tem našo severnovzhodno mejo in nas narodnostno povezal.

130-letnica prenosa škofijskega sedeža pa hkrati pomeni tudi 130-letnica mariborskega visokega šolstva. Že mesec dni po prihodu v Maribor je Slomšek ustanovil semenišče, ki je nato delovalo vseskozi do danes.

Počastitve bo odbor zaključil septembra leta 1992, to je na dan 130-letnice Slomškove smrti.

Ena od počastitev, pomembnejša, ker gre za poravnava starega dolga, je postavitev Slomškovega spomenika v Mariboru jeseni leta 1991, ki jo načrtujeta skupaj odbor za postavitev spomenika A. M. Slomšku in mariborski škofijski ordinariat.

Zaradi vsenarodnega pomena, ki ga ima Slomšek v naši zgodovini, ima tudi akcija za postavitev njegovega spomenika vsenarodni značaj. Zato se odbor obrača na vse Slovence, doma in na tujem, na posameznike, delovne organizacije in skupnosti s prijazno prošnjo, da bi skupno akcijo po svojih zmožnostih denarno podprli. Prispevke lahko darovalci pošljijo na naslov: Kulturna skupnost Maribor, št. računa 51800-743-29189. Devizne prispevke lahko pošljejo na naslov: Škofijski ordinariat Maribor, št. računa 107-002377/0, Spomenik A. M. Slomšku.

Opensko športno društvo je imelo v torek svoj 23. občni zbor

Prostorska stiska ŠD Polet

Občni zbor openskega Poleta, 23. v zgodovini tega društva, je v torek zvečer v Prosvetnem domu na Opčinah iznesel običajne probleme domačih športnih društev, istočasno pa je tudi zabeležil majhen premik v primerjavi z lanskim. Glavni problemi, ki so vezani še največ na prostorsko stisko, so skoraj enaki in na vsak način je položaj v tem resorju delovanja krepko za potrebami, ki jih nalaga »človeški material«, ki se pri Poletu udeležuje v zadovoljivem številu.

Marino Kokorovec

Vzdrževanje športnih objektov je zabeležilo vsaj formalno pozitivne premik z dodelitvijo podpore tržaške pokrajinske uprave za popravilo kotalkarske plošče na Pikelcu. Za to pomoč se je predsednik Poleta arh. Marino Kokorovec v svojem poročilu javno zahvalil tržaški pokrajini. Enaka zahvala je šla tudi openski Hranilnici in posojilnici, ki je v tem projektu ob strani Poleta. Na spisku primarnih in velikih del je v prvi vrsti korenito popravilo kotalkarske plošče in električne napeljave, ki mora biti v skladu z zakonskimi predpisi.

Med »krizna področja« spada za Polet tudi dvorišče Prosvetnega doma, ki naj bi ne smelo biti parkirnišče za avtomobile, temveč prostor na razpolago za športno ali rekreativno dejavnost. Ustrezno ureditev statusa naj bi uredili složno s KD Tabor, ki je v openskem domu vsekakor bolj vkoreninjeno.

Arh. Kokorovec se je dotaknil tudi vprašanja sponsorizacij, ki bi morale biti v celoti urejene in vodeno na tak način, da bi se ustrezno nagrajevala tudi kakovost rezultatov. Širše okolje je prizadela tudi omemba potrebe po racionalizaciji praktičnih dejanj različnih društev kot so prevozi, istočasne organizacije podobnih tečajev in drugo. Tudi z boljšo usklajenostjo bi se dalo prihraniti nekaj denarja.

Tajniško poročilo Jasne Vavpetič je med drugim razkrilo poživitev košarskega delovanja, pri katerem je pri minibusu angažiranih 32 otrok, ki sodelujejo na 4 različnih turnirjih. Za kotalkanje velja ugotovitev, da svetovni prvak Samo Kokorovec ni sam. Na lokalni, deželni in državni ravni osvajajo naslove oziroma dobre uvrstitve tudi pripadniki mlajše generacije. V minuli sezoni je bila ponovno prirejena kotalkarska revija.

Balinarji imajo malo registriranih članov in zato tudi manj tekmovalnih

Udeleženci torkovega občnega zbora openskega ŠD Polet

uspehov. Vsekakor se je ena dvojica uvrstila na 5. mesto v deželi. Delovanje šahistov niha med 8 in 12 enotami. V minuli sezoni je bil med drugim prirejen turnir z udeležbo 8 ekip iz Jugoslavije, Madžarske in Avstrije, poleg seveda domačih.

Občni zbor Poleta je bil dobro obiskan od raznih organizacij. Predsednik ZSSDI Odo Kalan je pohvalil vztrajno skrb za tekmovalne prostore in splošno vitalnost društva. Spomnil je tudi na potrebo po točnem upravnem vodenju društva, ker bi utegnile v obratnem primeru nastati težave pri morebitnem črpanju sredstev iz zakona za obmejna področja. Za smučarski klub Brdina je predsednik Aleksander Ferluga iznesel ponudbo za skupno delo,

kar bi imelo večjo odmevnost.

Oglasili so se tudi Rado Race (Jadran), Pavel Morpurgo (Sloga), Pavel Vidoni (Sokol), Rinaldo Vremec (KD Tabor), Pavel Milič (Hranilnica in posojilnica ter jusarski odbor) in Zoran Sosič (jusarski odbor). Zanimiva sta bila predvsem posega slednjih dveh, ki sta omenila načrte in težave pri uveljavljanju jusarskih pravic, od katerih je odvisna vsaka korenita izboljšava na področju športnih objektov.

Egon Kraus je ob koncu kot »promemoria« še enkrat podčrtal potrebo po sistematiziranju podpore na podlagi športnih rezultatov.

Udeleženci občnega zbora so se razšli po bogati zakuski.

Bruno Križman

Balinarja Krasa spet osvojila prvo mesto

Dvojica krasovih balinarjev Božič-Skupek se je konec preteklega tedna spet proslavila na turnirju v športnem centru pristaniških delavcev pri Proseku. Osvojila je prvo mesto in s tem potrdila, da uspeh izpred treh tednov ni bil naključen.

Tokrat je bila njena pot do najvišje stopničke veliko bolj strma kot ob prišliki prejšnjega slavja. V prvem nastopu proti dvojici Tre ponti v postavi Versi-Zanussi sta namreč nasprotnika že vodila s 6:1, zatem pa sta krasovca vendarle zaigrala tako, kot znata, in zmagala. Tudi v naslednjem srečanju proti domači dvojici Cancian-Darino Stokovac sta nasprotnika povedla za štiri točke, a tudi tokrat se je za krasovca predstavnika vse srečno izteklo.

Četrtninalni nastop proti Riavcu in Carliju (Maddalena) je potekal enosmerno kot dokazuje tudi končni rezultat 11:1. S to zmago sta si predstavnika Krasa zagotovila uvrstitev med prve štiri.

V polfinalu sta krasovca naletela na večkratnega jugoslovanskega reprezentanta Guština in enega najboljših jugoslovanskih mladincev Škoberneta. Krasovca sta bila tokrat boljše od veliko bolj kotiranih nasprotnikov in njuno premoč potrjuje tudi končni rezultat 11:3, s katerim sta se prebila do finala.

Najugodnejše presenečenje tekmovalna v športnem centru pristaniških delavcev je bila povsem nenadejana odlična uvrstitev Catalana in Pahorja na drugo mesto. Slednja pa sta se v izredno razburljivem drugem polfinalu (uspelo jima je nadoknaditi zaostanek 0:5) očitno preveč namučila, kar sta drugo plačala v odločilnem finalnem srečanju, saj sta bila proti Božiču in Skupku dejansko brez moči. (Z. S.)

šport na primorskem - šport na primorskem

Tudi Koper ima Športno zvezo

KOPER — Odslej ima tudi Koper športno zvezo, v katero so dosedanji ZTKO preimenovali na letošnji prvi seji osrednje kopske telesnokulturne krovnice organizacije. Seja pa je imela predvsem slovesno obeležje, saj so po uradnem delu seje podelili Bloudkove značke, najvišje občinsko priznanje na področju telesne kulture, ki so jih prejeli najzaslužnejši telesnokulturni delavci za 10, 20 in več kot 30-letno delo.

Značke so prejeli: Dušan Venturini in Marjan Pribac (zlati znački); Valentin Prelevec, Vladimir Tul, Branko Ličen, Zvone Jenko, Peter Pavlič, David Antončič, Anica Kobal, Vojko Lušin, Vladimir Rosa, Marjana Grilc (srebrne značke); Orfej Prelec, Branko Cvetičanin, Martin Zuletič, Edi Ščulac, Bojan Gluhak, Greta Košmrlj, Boris Kralj, Rado Gregorič, Ivo Marjon, Tanja Skok, Ljubo Božič, Bojana Fortuna, Irena Rosa, Nevio Pucer in Aldo Knafelc (bronaste značke).

Posebna priznanja so bila podeljena najuspešnejšim športnikom, ekipam in klubom za uspehe v 1990. letu ter najzaslužnejšim športnim delavcem. Športnika Kopa sta zasluženo namiznoteniška igralka Polona Čehovin, članica pionirske reprezentance Jugoslavije, ki je na evropskem prvenstvu osvojila zlato kolajno, ter jadralca Jurica Tunjič, evropski prvak v razredu optimist.

Sicer pa je vrstni red naslednji: moški: 1. Jurica Tunjič, 2. Branko Brčin (oba jadranje), 3. Igor Cek (namizni tenis); dekleta: 1. Polona Čehovin (namizni tenis), 2. Janja Orel (jadranje), 3. Irena Prelec (odbojka); ekipe: 1. KK Ankaran - članice, 2. NK Koper - mladinci, 3. OK Cimos Koper - kadetice; klubi: 1. Jadro Koper, 2. NK Jadran Leme Dekani, 3. PVK Koper - vaterpolo; športni delavci: Viljem Orel (jadranje), Igor Bertok in Miro Palčič (rokomet) ter Boris Košele (vsestranski športni delavec) ob 70-letnici. (Kreft)

Koper - Vardar 3:2 (2:0) KOPER — Nogometaši Kopa so pred dnevi v okviru priprav na nadaljevanje prvenstva v tretji jugoslovanski ligi odigrali prvo trening tekmo. Na Bonifiki so pred okrog 200 gledalci premagali drugoligaša iz Skopja Vardarja po dopadljivih igri predvsem v prvih 45 minutah. V prvem polčasu sta ki se je vrnil iz JLA in nanj trener zel po odhodu Benedejiča, ter noviške Olimpije, ki je tako že na svojem dil svoje strelske sposobnosti. Tretji gol za Koper je dosegel Pevnik, rezultat pa sta v finišu tekme zmanjšala Babunski in Naumovski.

Nogometaši Kopa so zatem igrali tudi s članom slovenske lige Jadranom Lamo iz Dekana in zmagali s 3:2 (1:1). Med tekmo se je poškodoval kapetan Zulič in njegov nastop na turnirju Koper 91 je ob Čosiću, ki je prav tako poškodovan, vprašljiv. Gole so dosegli Ubavič, Ban in Zobec za Koper ter Finkšt in Velkoski za Jadran Lamo. (Kreft)

Izola - Olimpija 0:3 (0:0)

IZOLA — Ljubljanska Olimpija, ki je na pripravah v Poreču, je pretekli teden odigrala prijateljsko trening tekmo z izolskim tretjeligašem. Tekmo je pred okrog 50 gledalci sodil Avsec iz Sežane, vse tri zadetke za prvotnega je dosegel iz enajstmetrovk Dinko Vrabac. Ljubljanci si tako visoke zmage niso zaslužili, saj so bili gostitelji v prvih 45 minutah igre celo boljše nasprotnik, le v nadaljevanju, ko je novi trener Marjon poslal na igrišče rezervne igralce, so popustili. Kljub temu pa Olimpiji iz igre ni uspelo zadeti v črno; od treh dosojenih

enajstmetrovk pa je bila vsaj ena dvomljiva.

V začetku tedna pa je Izola s 3:1 (2:0) premagala ljubljansko Svobodo. Zadetke so dosegli Djuranovič, Omanovič in Bičakčić za Izolo ter Lovrč za Svobodo, ki jo trenira Jani Zavrl, ki je bil kot sedanj trener Izole Ivan Marjon pomočnik Luču Pertiču v kopskih drugoligaških časih. (Kreft)

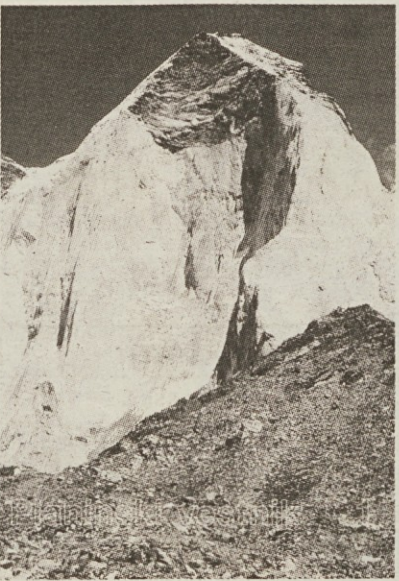
Priznanja izolskim športnikom in društvom

IZOLA — Izolski župan Zvonko Grahek je pred dnevi na posebnem sprejemu predal vsakoletna priznanja najuspešnejšim izolskim športnikom in društvom za uspehe v letu 1990. Župan je dobitnikom priznanj iskreno čestital za dosežene uspehe in se z njimi ter mentorji dalj časa zadržal v prijetnem razgovoru. Priznanje so prejeli Katarina Čok, Vesna Dekleva, Aleš Smerdu, Vasilij Žbogar (vsi jadranje), Suzana Čendak, Martina Hočevar, Igor Božeglav in Erik Tul (vsi veslanje) ter Andrej Želko (nogomet) in NK Izola. (Kreft)

iz planinskega sveta - iz planinskega sveta - iz planinskega sveta - iz planinskega sveta

Prva letošnja številka Planinskega vestnika

Prva letošnja številka Planinskega vestnika je, kot je razvidno že iz naslovnice, ki prikazuje »pekleno« steno Bhagirathi III, ki sta jo prvenstveno preplezala Karo in Jeglič, skoraj povsem alpinistična, in to na visokem nivoju. Na prvih mestih so med

Naslovnica Planinskega vestnika štev. 1

drugim prispevki Silva Kara o vzponu na Bhagirathi III, prispevek zamejskega Slovenca iz Doberdoba Marka Jarca, ki opisuje »Himalajski laboratorij« dr. Boruta Spacala pod Everestom, za zamejce pa je še predvsem zanimiv sestavek Andreja Štremfija z naslovom Prva zakonca na strehi sveta, v katerem opisuje utrinke z odprave Alpe-Jadran na Everest, ki jo je lani poletni organiziralo Slovensko planinsko društvo iz Trsta.

Dosti poudarka ima tečaj za nepalske gorske vodnike v šoli v Manangu, katero so, kot znano, ustanovili Slovenci, zanimiv pa je tudi članek z naslovom Pri 90 letih na vrhu Matterhornu posvečen najstarejšemu gorskemu vodniku na svetu Ulrichu Inderbini. Katera slika pa je na zadnji strani? Saj si je to tudi zaslužila...

Punto rosso: novi mesečnik o alpinizmu

Na italijanskem založniškem trgu obstaja od začetka tega leta nov mesečnik. Imenuje se Punto rosso in je prva italijanska revija, ki se popolnoma posveča alpinizmu, točneje športnemu plezanju. Izdaja ga založba Valda Editori iz Turina, ki že izdaja planinsko revijo Alp.

Na predstavitvenem večeru revije Punto rosso je odgovorni urednik Enrico Camanni med drugim dejal, da

so z ustanovitvijo te revije hoteli »zapolniti praznino, ki jo je ustvarilo pomanjkanje specialistične revije o športnem plezanju, saj bo posredovala informacije, ki jo plezalci ne dobijo v nobeni drugi reviji...«

Športno plezanje si je utrla svojo pot med športnimi panogami in je danes med najbolj priljubljenimi športi sploh. Kmalu bo postalo olimpijska disciplina, ima že svoje redno svetovno prvenstvo po sistemu avtomobilske formule ena, zato je revija Punto rosso prijetna novost v italijanskem založniškem svetu.

Kaj pa prinaša prva številka te revije? Najprej objavlja lestvice moškega in ženskega svetovnega pokala (v športnem plezanju seveda), nato pa so novice od vsepovsod iz Italije. Sledi daljši intervju z najboljšo italijansko športno plezalko Luiso Iovane, nato pa so še predstavljeni najboljši italijanski plezalci. Sledijo še predstavitev raznih plezalnih vrtec v Italiji ter rubrike o specializiranem materialu, in še o drugem.

Pri SPD Gorica predavanje o odpravi na Everest

Prejšnji četrtek je bilo v Kulturnem domu v Gorici predavanje Andreja Štremfija o mednarodni odpravi Alpe Adria Sagarmatha Expedition 1990 na Everest, katero je organiziralo SPDT s sodelovanjem KOTG pri Planinski zvezi Slovenije. Predavanje je organiziral SPD iz Gorice s sodelovanjem samih članov odprave, Andrejeve dia-

pozitive pa si je ogledalo res velika množica ljudi.

Andreja Štremfija, ki je skupno z ženo Marijo, Janezom Jegličem in Šerpo Lakpa Rito, dosegel vrh Everesta, je predstavil predsednik SPDG Vlado Klemše, na predavanju pa sta bila še prisotna člana odprave Lenart Vidali in Dušan Jelinič. Štremfijevo predavanje je bilo res zanimivo, saj je predstavil celotno skoraj trimesečno pot iz Trsta oz. Ljubljane in Zagreba čisto do vrha Everesta, katerega je letos osvojil že drugič.

Česen v Sežani

Planinsko društvo Sežana vas vabi na predvajanje filma o Tomu Česnu oz. o njegovem solo vzponu na Lhotsce.

Predvajanje filma bo 5. februarja ob 18. uri v veliki sejni dvorani Občine Sežana.

Vstopnice so naprodaj na Kompas in v trgovini Peko v Sežani in pol ure pred predstavo. Cena: 100,00 din za odrasle, za otroke pa 50,00 din. Vabljeni!

1. zimski pohod po Istri

Obalno planinsko društvo Koper organizira 1. zimski pohod po Istri na Lisino (1185 m) in na Črni Vrh (1031 m). Odhod avtobusa bo v nedeljo, 10. februarja 1991 ob 7. uri z Ukmarjevega trga. Zmerne planinske hoje bo okrog 5 ur. Cena prevozi: odrasli 50,00 din, mladina 40,00. V planinskem domu na Lisini, do kamor pripelje avtobus, bo družabno srečanje. Vabljeni. (d. j.)

Naročnina: mesečna 22.000 lir - celoletna prednaročnina 200.000 lir; v SFRJ številka 8.00 din; mesečna naročnina 190.000 din.
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska, Trst 13512348
Za SFRJ: žiro račun 50101-601-85845
ADIT 61000 Ljubljana
Glonarjeva 8 - telefon 329761

Oglaš: ob delavnikih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 80.000 lir; finančni in legalni oglaš 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 120.000 lir. Ob praznikih povisek 20%. IVA 19%. Oglasi iz dežele Furlanije-Juljske krajine se naročajo pri oglašni agenciji PUBLI-EST srl - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 7796-688, tix 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.
Mail oglaš: 950 lir beseda; osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu. IVA 19%. Naročajo se v uredništvu Primorskega dnevnika - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 7796-611.

primorski dnevnik

četrtek, 31. januarja 1991

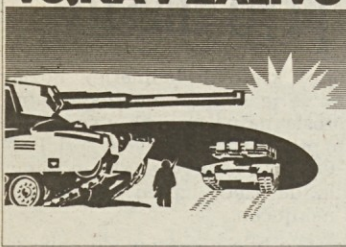
TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600 - Tlx 460894 - Fax 040/772418
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382 - 535723 - Fax 0481/532958
ČEDAD - Ul. Ristolri 28
Tel. (0432) 731190

Glavni urednik Dušan Udovič
Odgovorni urednik Vojimir Tavčar

Izdaja ZTT
Tiska EDIGRAF

Član italijanske
zveze časopisnih
založnikov FIEG

VOJNA V ZALIVU

Ameriški predsednik poročal kongresu o »stanju v uniji« in v zalivskem spopadu

Bush obljublja zmago

WASHINGTON — Predsednik Bush je pred sinoči pred obama domovoma kongresa prebral govor o razmerah v državi, v ameriški zunanji in notranji politiki. Razumljivo je, da je največ besed posvetil vojni v Zalivu.

»Nocoj vam z zadovoljstvom lahko sporočim, da smo na pravi poti. Sposobnost Iraka, da vzdrži v vojni, je uničena. Naš vložek, naša izurjenost, naše načrtovanje - vse se sedaj obrestuje,« je dejal Bush in dodal, da so ZDA in njihove zaveznice prepričane, da bodo zmogle v zalivski vojni. Obljubil je tudi, da se Sadamu Huseinu ne bo posrečilo zavlačevati vojne.

Bush je govoril v času, ko se izteka drugi teden vojne. Potem ko je dejal, da so dosedanja prizadevanja v Zalivu požela uspeh, je tudi rekel, da si zavezniške sile ne prizadevajo uničiti Iraka, njegove kulture, njegovega ljudstva. »Nasprotno, prizadevamo si za Irak, ki svojih velikih zmogljivosti ne bo uporabljal za uničevanje in za uresničevanje ambicij diktatorja, ampak za gradnjo boljšega sveta zase in za svoje sosede,« je rekel Bush in dodal, da bodo ZDA »katalizator miru na Bližnjem vzhodu«, ko bodo boji pojenjali. Bush je tudi sicer s precej vznesenim glasom govoril o poslanstvu Američanov. »Vemo, zakaj smo v Zalivu,« je dejal. »Zato, ker smo Američani. V Zalivu se vidi ameriški značaj v akciji. In ker smo Američani, imamo težko breme odgovornosti za svobodo, demokracijo po svetu. Dve stoletji je Amerika služila svetu kot navdih za demokracijo in svobodo. Danes je

njeno vodstvo v svetu nenadomestljivo. Smo Američani,« je spet dejal Bush in požel ovačije. »Smo narod, ki oblikuje prihodnost, in ki naj vodi svet proč od vsake diktature. To je težaško delo svobode,« je rekel Bush in pri omenbi vojne tudi dejal, da je »naša stvar pravična, moralna in pravilna.«

»V Zalivu bomo uspeli. In ko bo to storjeno, bo to dokončno opozorilo vsakemu diktatorju ali despotu, ki zdaj ali za prihodnost kuje agresijo,« je rekel Bush.

V zunanje političnem delu svojega govora je Bush omenil tudi odnose s SZ in dejal, da so ti »zelo pomembni ne samo za nas, ampak za ves svet... Toda podobno kot mnoge države, smo tudi mi globoko zaskrbljeni zavoljo nasilja v Priobaltiku. To zaskrbljenost smo posredovali tudi sovjetskemu vodstvu. Naš cilj je pomagati baltičkim narodom, ne pa kaznovati SZ. V naših nedavnih pogovorih s sovjetskimi vodstvom smo dobili zagotovila, ki naj bi jim sledilo (če bodo izpolnjena) umikanje dela sovjetskih sil, prenehanje nasilja in ponovno vzpostavljane dialoga. Pozorno bomo spremljali razvoj dogodkov. Vzdrževali bomo stike s sovjetskimi vodstvom, da bi tudi na ta način spodbujali nadaljnjo pripadnost demokracizaciji in reformam.«

Zunanje politično območje je Bush torej obdelal zelo bodrilno. Toda medtem ko je - kot bi rekli v prisposobi - na tujem strehal z raketo, se je notranje političnih, zlasti pa gospodarskih tem lotil s fračo. »Vem, da so neka-

tera območja naše države v velikih gospodarskih težavah,« je Bush namignil na recesijo. »Toda zagotavljam jim, da bo recesija kmalu za nami, in da bo kmalu nastopilo obdobje rasti. Stopili bomo na pot nove ekspanzije. Dosegli bomo konkurenčno moč, ki nas bo povedla v naslednje ameriško stoletje.« V ta namen je Bush pozval k prizadevanjem za zvišanje gospodarske rasti in k dolgoročnim naložbam. Napovedal je tudi znižanje obrestnih mer in pozval banke, naj posojajo več denarja za dvig gospodarstva. Obljubil je tudi bančno reformo, ki bo »ameriški finančni sistem ponesla v 21. stoletje.« Ta reforma naj bi med drugim obsegala tudi refinanciranje zvezne korporacije. Za zavarovanje bančnih depozitov FDIC, ki je zdaj skoraj povsem izpraznila blagajno za pokrivanje bankrotiranih bank in hranilnic. Toda denar za refinanciranje, je dejal Bush, ne bo šel iz žepa davkoplačevalcev, ampak iz industrijskih skladov.

Skladno z geslom dneva je Bush napovedal novo nacionalno energetsko strategijo, ki bo med drugim omogočila tudi večjo uporabo alternativnih goriv in dala večji poudarek domači proizvodnji nafte.

Kot pravijo poznavalci, Bush s tem ni povedal kaj prida novega. Očitno je, da je zalivska vojna prevladujoča tema in tudi predmet, o katerem je moč - vsaj za sedaj - govoriti z bolj zvenečimi besedami, kot pa o žgočih gospodarskih problemih.

MITJA MERŠOL

Bagdad baje skuša izzvati zaveznike, da začnejo kopensko ofenzivo v zalivskem spopadu

Prvi napad iraške mehanizirane pehote

Samohodna ameriška havbica na položaju ob savdsko-kuvajtski meji

(Telefoto AP)

RIAD — Medtem ko je imel ameriški predsednik Bush pred kongresom govor o »stanju v državi«, so na savdsko-kuvajtski meji pri Kafdziju potekali prvi resnejši boji med iraškimi silami in pripadniki zavezniških sil.

Po prvih še nepopolnih podatkih, Pentagon je v začetku sploh zanikal spopad, tako da je treba vse podatke jemati skrajno previdno, ker ni mogoče ločiti resnice od propagande, sta dva iraška bataljona mehanizirane pehote ob podpori več ducatov posodobljenih sovjetskih tankov T-55 in z oklopnimi transporterji v treh krajih prebila savdsko obrambo in prodrli vse do Kafdzija, kakih 20 kilometrov od meje. Zaveznike so Iranci baje preliščili, ker so njihovi tanki napredovali z obrnjenimi topovskimi stolpi, kot da bi se hoteli predati. Presenečenje pa je bilo kratkotrajno, saj so savdski in katarski vojniki ob podpori ameriških marincev, protitankovskih letal in helikopterjev takoj prešli v protinapad.

Spopad je trajal pet ur in pol in je bil izredno srdit, tako da je moral Pentagon kasneje priznati, da je življenje izgubilo kakih 20 Američanov, precej več jih je bilo ranjenih, podatkov o izgubah med Savdijci in Katarci niso sporočili, glede iraških izgub pa navajajo, da so bile »izredno težke« in da so uničili kakih 20 iraških tankov.

Bagdadski radio je enfatično sporočil, da se je »začelo osvobajanje svete dežele, ki jo onesnažujejo neverniške sile in njihovi izdajniški zavezni-

ki«. Radio je obenem zagotovil, da vkorakanje iraških vojakov v Kafdži ne pomeni okupacije, ker Irak nima nobenih ozemeljskih zahtev v Savdski Arabiji.

Zahodni vojaški analitiki sedaj ugibajo, kaj pomeni predsinočni napad. Prvotno domnevo, da so vojniki napadli iz obupa, so že vsi odvrgli. Že res, da napadalci niso pripadali enotam republiške in predsedniške garde, a po vsem sodeč sta to bila elitna bataljona redne vojske in ne navadna »topovska hrana«, kot v svojem ciničnem žargonu ocenjujejo oficirji rezerviste in sveže rekrute. Če k temu dodamo, da je kakih 3 sto iraških vojakov spremljalo najmanj 80 tankov in oklopnih transporterjev, je lahko vsakomur jasno, da je napad ukazal iraški generalštab. Zakaj, ni še povsem jasno. Bagdadski radio je prodor ocenil kot »obrambni napad«, v zavezniških vojaških krogih pa so prepričani, da je Bagdad namenoma žrtvoval dva bataljona, tako da bi sprožil splošno zavezniško kopensko ofenzivo, dokler so iraške vojaške sile borbeno neokrnjene. Če je ta analiza točna, vkopane iraške sile v Kuvajtu že občutijo posledice stalnih zavezniških letalskih napadov. Nekateri analitiki pa ne izključujejo, da so Iranci testirali zavezniške kopenske sile, da bi ugotovili njihove šibke točke. Zaradi stroge vojaške cenzure pa ni jasno, katera od teh domnev je najbolj verjetna.

Na kratko o Zalivu

ADELAIDE — Kanadski strokovnjak za genetiko in ekologijo David Suzuki je brez dlak na jeziku izjavil, da ameriška vlada nima pravice dajati svetu lekcij o ekologiji, prav tako si ne more privoščiti cenenih opozoril pred nevarnostjo iraškega kemičnega orožja. »ZDA so nemara že pozabile, kaj vse so odvrgle na vietnamske planote, ki so se spremenile v puščave,« meni Suzuki in omenja kemično spojino »orange«, s katero so ameriški vojniki uničili milijone hektarjev tropskega gozda. Suzuki se zaveda, da s takimi izjavami ogroža svoj ugled, vendar je prepričan, da so »cenenе lekcije« prej škodljive kot ne.

NEW DELHI — Letala ameriškega vojaškega kontingenta v Zalivu se z gorivom oskrbujejo v Indiji, in sicer v Bombayu, Madrasu in Agri. Vest je prejšnji teden objavil Times of India in pri prči sprožil val reakcij in polemik med indijskimi političnimi grupacijami. Zlasti kongresna stranka in stranke levice so ostro kritizirale dovoljenje vlade, da ameriška bojna letala pristajajo na indijskem ozemlju. Vlada je pojasnila, da so odnosi med Indijo in ZDA predobri, in zato ne bo dovolila, da bi se zaradi zalivske krize skrhal. Po jasnili pa je tudi, da ne gre za bojna letala, teveč za tovorna, ki se v oporiščih na Filipinih zalagajo z najrazličnejšim materialom. Kljub pojasnilom je vladna opozicija izrazila dvom nad toliko opevano nevtralnostjo in neuvrščenostjo Indije.

WASHINGTON — Od avgusta, ko je Sadam zasedel Kuvajt, so opazovalci OZN zabeležili več kot sedemsto primerov kršitve embarga na račun Iraka. Ukrepa niso spoštovali ne posamezniki, ne podjetja, dogaja pa se celo, da so ga nekateri izkoristili za zaokroženje že itak mastnih zaslužkov. Med kršitelji je največ evropskih podjetij, v glavnem nemških, osumljenih pa je tudi tudi dvajset ameriških. Nemška podjetja so po menda kljub embargu dobavljale Iraku vojaško tehnologijo, v rokih, ki so jih sklenili še v mirnem času.

RIM — Rimska varnostna služba je ugotovila, da se protiteroristični alarmi v rimskih šolah sprožijo samo med tednom, medtem ko je ob nedeljah mir. Vsi pozivi, da je v poslopju bomba, so bili izmišljeni, enote varnosti pa so posegle zaman. Vest ne potrebuje komentarja.

Papežev ponovni goreč poziv k dialogu in sožitju

»Moč besede naj prekosi moč orožja«

VATIKAN — Na tradicionalni sređini avdienci je papež Janez Pavel II. ponovno izrekel gorečo prošnjo sprtnost, naj preprečijo nadaljnje krstropolitje. Podobno prošnjo je izrekel tudi v molitvi, in sicer naj »božja volja pomaga razumeti, kaj bi človeštvo lahko konkretno naredilo, da bi v svetu končno zavladal mir.«

Papež je vernikom, ki jih je sprejel, pojasnil, da prejema na stotine ustnih in pisnih prošenj, naj kot najvišji predstavnik cerkve poseže v ta namen. Ljudje predlagajo tudi najrazličnejše solidarnostne akcije za sorodniške žrtev, za same vojnike in za ljudstva, ki jih je ta vojna najbolj prizadela. Vendar pa je papež Wojtyła opozoril, da se svetovna pozornost ne sme upreti samo v Zaliv, saj se nedaleč od tega bojišča, v Somaliji, odigrava druga vojna, še bolj krvava vojna, mir in sožitje pa sta močno ogrožena tudi v Priobaltiku. »Veliko krat se človeštvo ne zna poslužiti poti dialoga in pogajanja in raje seže po orožju za vzpostavljane javnega reda in sožitja,« je opozoril papež, ki je še enkrat pozval vse zainteresirane strani in tiste, ki imajo možnost odločanja, da takoj začnejo mirovna pogajanja. »Z Božjo pomočjo mogoče najti dialog in ponovno postaviti vezi, na katerih temeljijo tudi človekove.«